

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัย เรื่อง การพัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติมชุดเสริมธุรกิจพอเพียง กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ ศึกษา ค้นคว้า รวบรวม เอกสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
2. หลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนวัดทรายมูล พุทธศักราช 2553 ตามหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551
3. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับเสริมธุรกิจพอเพียง
4. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
5. การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
6. แนวคิดเกี่ยวกับหนังสืออ่านเพิ่มเติม
7. ความพึงพอใจ
8. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

วิสัยทัศน์

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคนซึ่งเป็นกำลังของชาติให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรมมีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและ พลเมืองโลก ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีความรู้และทักษะพื้นฐานรวมทั้งเจตคติที่จำเป็นต่อการศึกษต่อการประกอบอาชีพและการศึกษา

ตลอดชีวิต โดยมุ่งเน้นผู้เรียนบนพื้นฐานความเชื่อว่าทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ

หลักการ

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีหลักการที่สำคัญดังนี้

1. เป็นหลักสูตรการศึกษาเพื่อความเป็นเอกภาพของชาติ มีจุดหมายและมาตรฐานการเรียนรู้ เป็นเป้าหมายสำหรับพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีความรู้ ทักษะ เจตคติ และคุณธรรมบนพื้นฐานของความเป็นไทยควบคู่กับความเป็นสากล
2. เป็นหลักสูตรการศึกษาเพื่อปวงชน ที่ประชาชนทุกคนมีโอกาสได้รับการศึกษาอย่างเสมอภาคและมีคุณภาพ
3. เป็นหลักสูตรการศึกษาที่สนองการกระจายอำนาจ ให้สังคมมีส่วนร่วมในการศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น
4. เป็นหลักสูตรการศึกษาที่มีโครงสร้างยืดหยุ่นทั้งด้านสาระการเรียนรู้ เวลา และการจัดการเรียนรู้
5. เป็นหลักสูตรการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
6. เป็นหลักการการศึกษาสำหรับการศึกษาในระบบ นอกระบบและตามอัธยาศัยครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย สามารถเทียบโอนผลการเรียนรู้ และประสบการณ์

จุดหมาย

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพในการศึกษาต่อ และประกอบอาชีพ จึงกำหนดเป็นจุดหมายเพื่อให้เกิดกับผู้เรียนเมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้

1. มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยและปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ ยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
2. มีความรู้อันเป็นสากลและความสามารถในการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา การใช้เทคโนโลยี และมีทักษะชีวิต
3. มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี มีสุนทรีย์ และรักการออกกำลังกาย
4. มีความรักชาติ มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ยึดมั่นในวิถีชีวิตและการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

5. มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย การอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม มีจิตสาธารณะที่มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามในสังคม และอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข

สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้ ซึ่งการพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดนั้น จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะสำคัญ 5 ประการดังนี้

1. ความสามารถในการสื่อสาร เป็นความสามารถในการรับและส่งสาร มีวัฒนธรรมในการใช้ภาษาถ่ายทอดความคิด ความรู้ความเข้าใจ ความรู้สึก และทัศนะของตนเองเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร และประสบการณ์อันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาตนเองและสังคม รวมทั้งการเจรจาต่อรองเพื่อขจัดและลดปัญหาความขัดแย้งต่างๆ การเลือกรับหรือไม่รับข่าวสารด้วยหลักเหตุผล และความถูกต้อง ตลอดจนการเลือกใช้วิธีการสื่อสารสื่อสารที่มีประสิทธิภาพโดยคำนึงถึงผลกระทบที่มีต่อตนเองและสังคม

2. ความสามารถในการคิด เป็นความสามารถในการคิดวิเคราะห์ การคิดสังเคราะห์ การคิดอย่างสร้างสรรค์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการคิดเป็นระบบ เพื่อนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้หรือสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับตนเองและสังคมได้อย่างเหมาะสม

3. ความสามารถในการแก้ปัญหา เป็นความสามารถในการแก้ปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ที่เผชิญได้อย่างถูกต้องเหมาะสมบนพื้นฐานของหลักเหตุผล คุณธรรมและข้อมูลสารสนเทศ เข้าใจความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ต่างๆ ในสังคมแสวงหาความรู้ ประยุกต์ความรู้มาใช้ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาและมีการตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพโดยคำนึงถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อตนเอง สังคมและสิ่งแวดล้อม

4. ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต เป็นความสามารถในการนำกระบวนการต่างๆ ไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง การทำงานและการอยู่ร่วมกันในสังคมด้วยการสร้างเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคล การจัดการปัญหาและความขัดแย้งต่างๆ อย่างเหมาะสมการปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและสภาพแวดล้อม และการรู้จักหลีกเลี่ยงพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ที่ส่งผลกระทบต่อตนเองและผู้อื่น

5. ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี เป็นความสามารถในการเลือกและใช้เทคโนโลยีด้านต่างๆ และมีทักษะกระบวนการทางเทคโนโลยี เพื่อการพัฒนาตนเองและสังคม ในด้านการเรียนรู้ การสื่อสาร การทำงาน การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ถูกต้องเหมาะสมและมีคุณธรรม

คุณลักษณะอันพึงประสงค์

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ในฐานะเป็นพลเมืองและพลโลก ดังนี้

1. รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์
2. ซื่อสัตย์สุจริต
3. มีวินัย
4. ใฝ่เรียนรู้
5. อยู่อย่างพอเพียง
6. มุ่งมั่นในการทำงาน
7. รักความเป็นไทย
8. มีจิตสาธารณะ

มาตรฐานการเรียนรู้

การพัฒนาผู้เรียนให้เกิดความสมดุล ต้องคำนึงถึงหลักการพัฒนาทางสมองและพหุปัญญา หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงกำหนดให้ผู้เรียน เรียนรู้ 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ดังนี้

1. ภาษาไทย
2. คณิตศาสตร์
3. วิทยาศาสตร์
4. สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
5. สุขศึกษาและพลศึกษา
6. ศิลปะ
7. การงานอาชีพและเทคโนโลยี
8. ภาษาต่างประเทศ

ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ได้กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ เป็นเป้าหมายสำคัญของการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน มาตรฐานการเรียนรู้ ระบุสิ่งที่ผู้เรียนพึงรู้และปฏิบัติได้ มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ที่ต้องการให้เกิดแก่ผู้เรียนเมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน นอกจากนั้น มาตรฐานการเรียนรู้ ยังเป็นกลไกสำคัญ ในการขับเคลื่อนพัฒนาการศึกษาทั้งระบบ เพราะมาตรฐานการเรียนรู้จะสะท้อนให้ทราบว่า ต้องการอะไร ต้องสอนอะไร จะสอนอย่างไร และประเมินอย่างไร รวมทั้งเป็นเครื่องมือในการตรวจสอบเพื่อประกันคุณภาพการศึกษา โดยใช้ระบบการประเมินคุณภาพภายในและการประเมินคุณภาพภายนอก ซึ่งรวมถึงการทดสอบระดับเขตพื้นที่การศึกษา และการทดสอบระดับชาติ ระบบการตรวจสอบเพื่อประกันคุณภาพดังกล่าวเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วย

สะท้อนภาพการจัดการศึกษาว่าสามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามที่มาตรฐานการเรียนรู้กำหนดเพียงใด

ตัวชี้วัด

ตัวชี้วัดระบุถึงที่ผู้เรียนพึงรู้และปฏิบัติได้ รวมทั้งคุณลักษณะของผู้เรียนในแต่ละระดับชั้น ซึ่งสะท้อนถึงมาตรฐานการเรียนรู้ มีความเฉพาะเจาะจงและมีความเป็นรูปธรรมนำไปใช้ในการกำหนดเนื้อหา จัดทำหน่วยการเรียนรู้ จัดการเรียนรู้การสอนและเป็นเกณฑ์สำคัญสำหรับการวัดประเมินผล เพื่อตรวจสอบคุณภาพผู้เรียน

1. ตัวชี้วัดชั้นปี เป็นเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียนแต่ละชั้นปีในระดับการศึกษาภาคบังคับ (ประถมศึกษาปีที่ 1 – มัธยมศึกษาปีที่ 3)
2. ตัวชี้วัดช่วงชั้น เป็นเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (มัธยมศึกษาปีที่ 4-มัธยมศึกษาปีที่ 6) (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551 : 4-9)

สาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

ความสำคัญ ธรรมชาติและลักษณะเฉพาะ

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เป็นกลุ่มสาระที่มีลักษณะเป็นสหวิทยาการจากแขนงต่างๆมาหลอมเข้าด้วยกันเพื่อส่งเสริมการเป็นพลเมืองดีแก่ผู้เรียนให้เกิดความเจริญก้าวหน้าในด้านต่างๆ ดังนี้

1. ด้านความรู้ จะให้ความรู้แก่ผู้เรียน ให้เนื้อหาสาระ ความคิดรวบยอด และหลักการสำคัญของวิชาต่างๆ ได้แก่ ภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ รัฐศาสตร์ จริยธรรม สังคมวิทยา กฎหมาย ประชากรศึกษา สิ่งแวดล้อมศึกษา ปรัชญา และศาสนา ตามขอบเขตที่กำหนดไว้แต่ละระดับชั้นในลักษณะบูรณาการ

2. ด้านทักษะกระบวนการ ผู้เรียนจะได้รับการพัฒนาให้เกิดทักษะและกระบวนการต่างๆ เช่น ทักษะทางวิชาการ ทักษะสังคม ทักษะทางการสืบสวนสอบสวน ทักษะการสื่อสาร ทักษะการแสวงหาความรู้ การสืบค้น เป็นต้น

3. ด้านเจตคติและค่านิยม กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม จะช่วยพัฒนาเจตคติ และค่านิยมเกี่ยวกับประชาธิปไตยและความเป็นมนุษย์ เช่น รู้จักตนเอง พึ่งตนเอง ซื่อสัตย์สุจริต มีวินัย มีความกตัญญู รักเกียรติแห่งตน มีนิสัยในการเป็นผู้ผลิตที่ดี มีความพอดีในการบริโภค เห็นคุณค่าของการทำงาน รู้จักคิดวิเคราะห์ รู้จักการทำงานเป็นกลุ่ม เคารพสิทธิของผู้อื่นและเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม มีความผูกพันกับกลุ่ม รักท้องถิ่น รักประเทศชาติ เห็นคุณค่าอนุรักษ์และพัฒนาศิลปวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม ศรัทธาในหลักธรรมของศาสนาและการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (กรมวิชาการ, 2545 : 3-4)

ทำไมต้องเรียนสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

สังคมโลกมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วตลอดเวลา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจ ว่ามนุษย์ดำรงชีวิตอย่างไร ทั้งในฐานะปัจเจกบุคคล และการอยู่ร่วมกันในสังคม การปรับตัวตามสภาพแวดล้อม การจัดการทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด นอกจากนี้ยังช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจถึงการพัฒนา เปลี่ยนแปลงตามยุคสมัย กาลเวลา ตามเหตุปัจจัยต่างๆ ทำให้เกิดความเข้าใจตนเองและผู้อื่น มีความอดทน อดกลั้น ยอมรับความแตกต่าง และมีคุณธรรม สามารถนำความรู้ไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิต เป็นพลเมืองดีของประเทศไทยและสังคมโลก

เรียนรู้อะไรในสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมว่าด้วยการอยู่ร่วมกันในสังคมที่มีความเชื่อมสัมพันธ์กันและมีความแตกต่างกันอย่างหลากหลาย เพื่อช่วยให้สามารถปรับตนเองกับบริบทสภาพแวดล้อม เป็นพลเมืองดี มีความรับผิดชอบ มีความรู้ ทักษะคุณธรรม และค่านิยมที่เหมาะสม โดยได้กำหนดสาระต่างๆ ไว้ ดังนี้

1. ศาสนา ศีลธรรมและจริยธรรม แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม หลักธรรมของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ การนำหลักธรรมคำสอนไปปฏิบัติในการพัฒนาตนเอง และการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข เป็นผู้กระทำความดี มีค่านิยมที่ดีงาม พัฒนาตนเองอยู่เสมอ รวมทั้งบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคมและส่วนรวม

2. หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม ระบบการเมือง การปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ลักษณะและความสำคัญการเป็นพลเมืองดี ความแตกต่างและความหลากหลายทางวัฒนธรรม ค่านิยม ความเชื่อ ปลูกฝังค่านิยมด้านประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข สิทธิ หน้าที่ เสรีภาพ การดำเนินชีวิตอย่างสันติสุขในสังคมไทยและสังคมโลก

3. เศรษฐศาสตร์ การผลิต การแจกจ่าย และการบริโภคสินค้าและบริการ การบริหารจัดการทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดอย่างมีประสิทธิภาพ การดำรงชีวิตอย่างมีดุลยภาพและการนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในชีวิตประจำวัน

4. ประวัติศาสตร์ เวลาและยุคสมัยทางประวัติศาสตร์ วิธีการทางประวัติศาสตร์พัฒนาการของมนุษยชาติจากอดีตถึงปัจจุบัน ความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ต่างๆ ผลกระทบที่เกิดจากเหตุการณ์สำคัญในอดีต บุคคลสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ในอดีตความเป็นมาของชาติไทย วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทยแหล่งอารยธรรมที่สำคัญของโลก

5. ภูมิศาสตร์ ลักษณะกายภาพของโลก แหล่งทรัพยากร ภูมิอากาศของประเทศไทยและภูมิภาคต่างๆ ของโลก การใช้แผนที่และเครื่องมือทางภูมิศาสตร์ ความสัมพันธ์ของสิ่งต่างๆ ในระบบธรรมชาติ ความสัมพันธ์ของมนุษย์กับสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติและสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น การนำเสนอข้อมูลภูมิสารสนเทศ การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมเพื่อพัฒนาที่ยั่งยืน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551 : 132-133)

คุณภาพผู้เรียนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

1. มีความรู้เรื่องเกี่ยวกับตนเองและผู้ที่อยู่รอบข้าง ตลอดจนสภาพแวดล้อมในท้องถิ่นที่อยู่อาศัย และเชื่อมโยงประสบการณ์ไปสู่โลกกว้าง
2. มีทักษะกระบวนการและมีข้อมูลที่เป็นต่อการพัฒนาให้เป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรม ประพฤติปฏิบัติตามหลักคำสอนของศาสนาที่ตนนับถือ มีความเป็นพลเมืองดี มีความรับผิดชอบ การอยู่ร่วมกันและการทำงานกับผู้อื่น มีส่วนในกิจกรรมของห้องเรียนและได้ฝึกหัดในการตัดสินใจ
3. มีความรู้เรื่องราวเกี่ยวกับตนเอง ครอบครัว โรงเรียนและชุมชนในลักษณะการบูรณาการ ผู้เรียนได้เข้าใจแนวคิดเกี่ยวกับปัจจุบันและอดีต มีความรู้พื้นฐานทางเศรษฐกิจได้ข้อคิดเกี่ยวกับการรับ-จ่ายของครอบครัว เข้าใจถึงการเป็นผู้ผลิต ผู้บริโภค รู้จักการออมขั้นต้นและวิธีการเศรษฐกิจพอเพียง
4. รู้และเข้าใจในแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม หน้าที่พลเมือง เศรษฐศาสตร์ ประวัติศาสตร์ และภูมิศาสตร์ เพื่อเป็นพื้นฐานในการทำความเข้าใจในขั้นที่สูงต่อไป

สาระและมาตรฐานการเรียนรู้

สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์

มาตรฐาน ส 3.1 เข้าใจและสามารถบริหารจัดการทรัพยากรในการผลิตและการบริโภค การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดได้อย่างมีประสิทธิภาพและคุ้มค่า รวมทั้งเข้าใจหลักการของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการดำรงชีวิตอย่างมีดุลยภาพ

ตัวชี้วัด	ผู้เรียนรู้อะไร	ผู้เรียนทำอะไรได้
1. ระบุทรัพยากรที่นำมาผลิตสินค้าและบริการที่ใช้ในชีวิตประจำวัน	การผลิตสินค้าและบริการ ต้องรู้จักใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า และรักษาสีสิ่งแวดล้อม	ระบุทรัพยากรที่นำมาผลิตสินค้าและบริการที่ใช้ในชีวิตประจำวัน
2. บอกที่มาของรายได้และรายจ่ายของตนเองและครอบครัว	รายได้ของครอบครัวต้องมาจากการประกอบอาชีพที่สุจริต และการรู้จักใช้จ่ายอย่างเหมาะสม	ทำบัญชีรับจ่ายของครอบครัว

ตัวชี้วัด	ผู้เรียนรู้อะไร	ผู้เรียนทำอะไรได้
3. บันทึกการรับรายจ่ายของตนเอง	การทำบัญชีรับ-จ่ายช่วยให้เกิด การรู้จักการใช้จ่ายอย่าง เหมาะสม	ทำบัญชีรับจ่ายของครอบครัว
4. สรุปผลดีของการใช้จ่ายที่เหมาะสมกับรายได้และการออม	การใช้จ่ายที่เหมาะสมกับ รายได้และการออมเป็นการ บริหารจัดการเพื่อการ ดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพ	สรุปผลดีของการใช้จ่ายที่ เหมาะสมกับรายได้และการ ออม

มาตรฐาน ส 3.2 เข้าใจระบบและสถาบันทางเศรษฐกิจต่างๆ ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจและความจำเป็นของการร่วมมือกันทางเศรษฐกิจในสังคมโลก

ตัวชี้วัด	ผู้เรียนรู้อะไร	ผู้เรียนทำอะไรได้
1. อธิบายการแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการโดยวิธีต่างๆ	การแลกเปลี่ยนสินค้าและ บริการ โดยใช้เงินและไม่ใช้เงิน มีความสำคัญและจำเป็นต่อ การดำเนินชีวิต	อธิบายการแลกเปลี่ยนสินค้า และบริการ โดยวิธีต่างๆ
2. บอกความสัมพันธ์ระหว่างผู้ซื้อและผู้ขาย	ผู้ซื้อและผู้ขายมีบทบาทสำคัญ ในการกำหนดราคาสินค้าและ บริการ	บอกความสัมพันธ์ระหว่างผู้ ซื้อและผู้ขาย

ตัวชี้วัดชั้นปี ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2

1. ระบุทรัพยากรที่นำมาผลิตสินค้าและบริการที่ใช้ในชีวิตประจำวัน
2. บอกที่มาของรายได้และรายจ่ายของตนเองและครอบครัว
3. บันทึกการรับรายจ่ายของตนเอง
4. สรุปผลดีของการใช้จ่ายที่เหมาะสมกับรายได้และการออม
5. อธิบายการแลกเปลี่ยนสินค้าและการบริการโดยวิธีต่างๆ
6. บอกความสัมพันธ์ระหว่างผู้ซื้อผู้ขาย (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551 : 150-152)

แนวคิดการพัฒนาทักษะชีวิตในระบบการศึกษาขั้นพื้นฐาน

สภาพสังคมในทศวรรษใหม่เป็นยุคของความเร็วและความล้ำสมัยของเทคโนโลยี การสื่อสาร ความหลากหลายทางเชื้อชาติ วัฒนธรรม การหล่อหลอมรวมความคิดและความเชื่อของกลุ่มคนที่บุคคลในสังคมจะต้องตั้งรับการมีวิถีชีวิตยุคใหม่อย่างมีวิจารณญาณ ซึ่งจากสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลง และความคาดหวังของผู้ปกครองต่อการศึกษาคือของบุตรหลาน ตลอดจนการเผชิญสิ่งชั่วร้ายหรือต้นแบบที่ไม่เหมาะสมต่างๆ รอบตัว ก่อให้เกิดปัญหาเด็กและเยาวชนอย่างมากทั้งปัญหาด้านการปรับตัว ปัญหาด้านอารมณ์และจิตใจ ปัญหาสุขภาพ ปัญหาความรุนแรง ปัญหาเด็กติดเกม ปัญหายาเสพติด ปัญหาทางเพศ ฯลฯ โดยเฉพาะในเด็กและเยาวชนที่มีทักษะชีวิตต่ำขาดภูมิคุ้มกันทางสังคมที่ดี เมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐานไปแล้ว อาจเป็นคนที่ไม่ประสบความสำเร็จในชีวิตมี ปัญหาทางอารมณ์ จิตใจ และมีความขัดแย้งในชีวิตได้ง่าย ครูจึงต้องจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพให้ผู้เรียนมีทักษะชีวิตเป็นภูมิคุ้มกัน ให้รอดพ้นจากการครอบงำความคิดของสื่อเทคโนโลยี และตั้งรับต่อการก้าวร้าวทางสังคมอย่างรู้เท่าทัน ทักษะชีวิตเป็นความสามารถของบุคคลที่จะจัดการกับปัญหาต่างๆ รอบตัวในสภาพปัจจุบันและเตรียมพร้อมสำหรับการปรับตัวในอนาคต

กิจกรรมการสร้างและพัฒนาทักษะชีวิต

กิจกรรมที่สร้างและพัฒนาทักษะชีวิตต้องเป็นกิจกรรมที่มุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้เรียนเป็นผู้ได้รับประโยชน์จากการเรียนรู้ ซึ่งมีลักษณะของกิจกรรมที่มีประสิทธิภาพในการสร้างและพัฒนาทักษะชีวิตผู้เรียน มีดังนี้

1. กิจกรรมที่ผู้เรียนมีส่วนร่วมค้นพบความรู้หรือสร้างความรู้ด้วยตนเองซึ่งจะทำให้ผู้เรียนเกิดทักษะชีวิตในด้านการคิดวิเคราะห์ การตัดสินใจและการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ในการบูรณาการหรือสอดแทรกทักษะชีวิตใน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ สามารถพัฒนาทักษะชีวิตด้วยเทคนิคคำถาม R-C-A โดยครูหรือผู้จัดกิจกรรม เป็นผู้ตั้งคำถามหลังจากเสร็จสิ้นกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนเปิดเผยตนเอง ผ่านการสะท้อนความรู้สึกรู้สึกหรือมุมมอง (Reflect) ได้คิดเชื่อมโยงความรู้ใหม่กับประสบการณ์เดิมของผู้เรียน (Connect) และได้ประยุกต์ความรู้ (Apply) ไปใช้ในชีวิตจริงของผู้เรียน

2. กิจกรรมที่ผู้เรียนได้ทำกิจกรรมร่วมกันได้ลงมือกระทำกิจกรรมลักษณะต่างๆ ได้ประยุกต์ใช้ความรู้ เช่น กิจกรรมทัศนศึกษา กิจกรรมค่าย กิจกรรมวันสำคัญ กิจกรรมชมรมหรือชุมนุม กิจกรรมโครงงาน โครงการ กิจกรรมจิตอาสา กิจกรรมเหล่านี้ทำให้ผู้เรียนพัฒนาทักษะชีวิต

- 2.1 ได้เสริมสร้างสัมพันธภาพและใช้ทักษะการสื่อสาร ได้ฝึกการจัดการกับอารมณ์และความเครียดของตนเอง

2.2 ได้รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ทำให้เข้าใจผู้อื่น นำไปสู่การยอมรับความคิดเห็นผู้อื่น รู้จักไตร่ตรอง ทำความเข้าใจและตรวจสอบตนเอง ทำให้เข้าใจตนเองและเห็นใจผู้อื่น

2.3 ได้รับการยอมรับจากกลุ่ม ได้แสดงออกด้านความคิด การพูดและการทำงาน มีความสำเร็จ ทำให้ได้รับคำชมเกิดเป็นความภูมิใจและเห็นคุณค่าตนเอง นำไปสู่ความรับผิดชอบทั้งต่อตนเองและสังคม

การพัฒนาเสริมสร้างทักษะชีวิตเป็นภูมิคุ้มกันชีวิตให้แก่เด็กและเยาวชน จึงเป็นภารกิจสำคัญของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่จะต้องจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โดยเสริมสร้างทักษะชีวิตให้มากที่สุด ทั้งใน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

จากที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม มีจุดเน้นในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้มีคุณภาพ ยึดมั่นในการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และภูมิปัญญาท้องถิ่น สามารถบริหารจัดการทรัพยากรให้มีประสิทธิภาพและนำหลักการปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน โดยเน้นในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนวัดทรายมูล สำนักงานเขตพื้นที่การประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 2 อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่

หลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนวัดทรายมูล พุทธศักราช 2553 ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551

โรงเรียนวัดทรายมูล (2550 : 3) เป็นสถานศึกษาที่ส่งเสริมการจัดการศึกษาอย่างเป็นระบบ มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคน ซึ่งเป็นกำลังของชาติให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทย และพลโลก ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีความรู้ มีความสามารถในการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา การฝึกปฏิบัติและทักษะพื้นฐานรวมทั้งเจตคติที่จำเป็นต่อการศึกษา ต่อการประกอบอาชีพ และการศึกษาตลอดชีวิต ดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่าทุกคนสามารถเรียนรู้ และพัฒนาตนเองได้เต็มศักยภาพ

หลักการ

หลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนวัดทรายมูล มีหลักการสำคัญ 2 ประการ ดังนี้

1. เป็นหลักสูตรการศึกษาที่ดำเนินการตามหลักการของหลักสูตรแกนกลางการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

2. เป็นหลักสูตรการศึกษาที่มีโครงสร้างยืดหยุ่นตามปัจจัยแวดล้อม จุดเน้นและบริบท
ของโรงเรียน โดยคำนึงถึงความต้องการของผู้เรียน ชุมชนท้องถิ่น

วิสัยทัศน์

โรงเรียนวัดทรายมูล เป็นสถานศึกษาที่ส่งเสริมการจัดการศึกษาอย่างเป็นระบบ
มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคนซึ่งเป็นกำลังสำคัญของชาติให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมบูรณ์ทั้งด้านร่างกาย
ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลเมืองโลก ยึดมั่นในการปกครองตาม
ระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีความรู้ มีความสามารถในการสื่อสาร
การคิด การแก้ปัญหา การฝึกปฏิบัติ และทักษะพื้นฐานรวมทั้งเจตคติที่จำเป็นต่อการศึกษาต่อ
การประกอบอาชีพ และการศึกษาดลอดชีวิต ดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดย
มุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่าทุกคนสามารถเรียนรู้ และพัฒนาศักยภาพ
ศักยภาพ

ภารกิจ

ภารกิจด้านการจัดการศึกษาให้เป็นไปตามวิสัยทัศน์ถือเป็นหน้าที่สำคัญซึ่งโรงเรียนวัด
ทรายมูลดำเนินการตามหลักการทำงาน คือ พัฒนาคุณธรรม เลิศล้ำวิชาการ อาคารมณ์ร้อน ชุมชน
ชื่นชม ในการส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ กำหนดเป็นคำขวัญดังนี้ “รับผิดชอบ
มีวินัย ใฝ่เรียนรู้” โดยภารกิจที่บุคลากรทุกคนทุกฝ่ายของโรงเรียนต้องร่วมปฏิบัติเป็นไปตามที่
กำหนดในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานฯ และเพิ่มเติม ดังนี้

1. จัดการศึกษาให้นักเรียนในเขตบริการได้ครบ
2. ส่งเสริมนักเรียนให้มีความรู้พื้นฐานตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน
พ.ศ.2551

3. ส่งเสริมนักเรียนให้มีคุณธรรม จริยธรรมที่ดีงาม และมีทักษะการดำเนินชีวิตตาม
ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีพฤติกรรมประชาธิปไตยในการอยู่ร่วมกัน และแก้ปัญหารัพยากรธรรมชาติ
และสิ่งแวดล้อม

4. ประสานความร่วมมือในการจัดการศึกษาจากทุกภาคส่วน

เป้าหมาย

1. เป็นสถานศึกษาที่สามารถให้บริการทางการศึกษาอย่างทั่วถึง
2. นักเรียนเห็นคุณค่าของตนเอง มีคุณธรรมจริยธรรม ปฏิบัติตามคำสอนของศาสนา
ที่ตนนับถือ

3. นักเรียนอนุรักษ์ภาษาไทย ศิลปะ ประเพณี วัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

4. นักเรียนมีความคิดสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ใฝ่เรียน รักการอ่านการเขียน มีทักษะ มีศักยภาพ ในการสื่อสาร การใช้เทคโนโลยี และปรับวิธีคิด วิธีการทำงานได้เหมาะสมกับสถานการณ์ มีแนวคิดในการประกอบอาชีพสุจริต และสามารถดำรงตนอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

5. นักเรียนรักการออกกำลังกาย ดูแลสุขภาพตนเองให้มีสุขภาพกาย สุขภาพจิต และ บุคลิกที่ดี

6. ครูและบุคลากรทางการศึกษา มีความรู้ มีทักษะ มีคุณธรรมจริยธรรมสามารถ ปฏิบัติงานได้อย่างมีคุณภาพตามมาตรฐานวิชาชีพ

7. ปรับสภาพการบริหารการศึกษาของโรงเรียน สภาพแวดล้อมให้ได้รับการพัฒนา เป็นระบบอย่างมีประสิทธิภาพ เชื้อต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนและท้องถิ่น

โครงสร้างและเวลาเรียน

หลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนวัดทรายมูล สำหรับการจัดการศึกษาระดับประถมศึกษา โดยใช้เวลาเรียน 6 ปีการศึกษา ซึ่งแต่ละปีมีเวลาเรียน 40 สัปดาห์ หรือ 200 วัน รวมชั่วโมงในการ เรียนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้คิดเป็นวันละ 5 ชั่วโมง และมีการยืดหยุ่นด้านเวลาในการจัดกิจกรรม พัฒนาคุณภาพนักเรียนได้ตามความเหมาะสม ทั้งนี้ยึดหลักการความต้องการของผู้เรียน ลักษณะ กิจกรรม และความเหมาะสมกับวัยและวุฒิภาวะของผู้เรียนเป็นสำคัญ

อัตราเวลาเรียนของกลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่ม และ 1 กิจกรรม กำหนดโดยประมาณ 1,000 ชั่วโมง ดังนี้

กลุ่มสาระการเรียนรู้	จำนวนชั่วโมงจำแนกตามชั้น					
	ระดับประถมศึกษา					
	ป.1	ป.2	ป.3	ป.4	ป.5	ป.6
1. ภาษาไทย	200	200	200	160	160	160
2. คณิตศาสตร์	200	200	200	160	160	160
3. วิทยาศาสตร์	80	80	80	80	80	80
4. สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม	80	80	80	80	80	80
5. สุขศึกษา และพลศึกษา	80	80	80	80	80	80
6. ศิลปะ	80	80	80	80	80	80

กลุ่มสาระการเรียนรู้	จำนวนชั่วโมงจำแนกตามชั้น					
	ระดับประถมศึกษา					
	ป.1	ป.2	ป.3	ป.4	ป.5	ป.6
7. การงานอาชีพและเทคโนโลยี	40	40	40	80	80	80
8. ภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ)	80	80	80	120	120	120
9. สังคมฯ (ประวัติศาสตร์)	40	40	40	40	40	40
กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน	120	120	120	120	120	120
รายวิชาเพิ่มเติม	-	-	-	-	-	-
รวม	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000

คำอธิบายรายวิชา

ส 12101 : กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 80 ชั่วโมง จำนวน 2 หน่วยน้ำหนัก

ศึกษา โดยใช้วิธีการสืบค้น การสังเกต การอภิปราย การอธิบาย การแยกแยะ การวิเคราะห์ การสรุป และการปฏิบัติในเรื่องประวัติและความสำคัญของพระพุทธศาสนา พุทธประวัติตั้งแต่ประสูติจนถึงออกผนวช ประวัติพุทธสาวก ชาดก เรื่องเล่า และศาสนิกชนตัวอย่าง ความหมายและความสำคัญของพระรัตนตรัย หลักธรรมโอวาท 3 พุทธศาสนสุภาษิต ตัวอย่าง การทำความดีของตนเอง บุคคลในครอบครัว และในโรงเรียนตามหลักศาสนา การสวดมนต์ไหว้พระและแผ่เมตตา ชื่อศาสนา ศาสดาและคัมภีร์ของศาสนาต่างๆ มารยาทชาวพุทธ การเข้าร่วม กิจกรรมเกี่ยวกับศาสนพิธี พิธีกรรม วันสำคัญทางศาสนา การบูชาพระรัตนตรัย การทำบุญตักบาตร

ข้อตกลง กติกา กฎ ระเบียบ หน้าที่ที่ต้องปฏิบัติในครอบครัว โรงเรียน สถานที่ สาธารณะ กิริยามารยาทไทย การยอมรับความแตกต่างของคนในสังคม เรื่องความคิด ความเชื่อ ความสามารถและการปฏิบัติตน สิทธิเสรีภาพของตนเองและผู้อื่น ความสัมพันธ์ของตนเองและสมาชิกในครอบครัวในฐานะเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน ผู้มีบทบาท อำนาจในการตัดสินใจใน โรงเรียนและชุมชน

ทรัพยากรที่นำมาผลิตสินค้าและบริการที่ใช้ในชีวิตประจำวัน ที่มาของรายได้และ รายจ่ายของตนเองและครอบครัว บันทึกรายรับจ่ายของตนเอง ผลดีของการใช้จ่ายที่เหมาะสมกับ รายได้ การแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการ ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ซื้อและผู้ขาย

สิ่งต่างๆ ที่เป็นธรรมชาติกับที่มนุษย์สร้างขึ้น ซึ่งปรากฏระหว่างโรงเรียนกับบ้าน ระบุ ตำแหน่งอย่างง่ายและลักษณะทางกายภาพของสิ่งต่างๆที่ปรากฏในลูกโลก แผนที่ แผนที่ และ

ภาพถ่าย ความสัมพันธ์ของปรากฏการณ์ระหว่างโลก ดวงอาทิตย์และดวงจันทร์ คุณค่าของสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทางสังคม ความหมาย ประเภท ของทรัพยากรธรรมชาติ วิธีใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า ความสัมพันธ์ของฤดูกาลกับการดำเนินชีวิตมนุษย์ การเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อม การรักษาและฟื้นฟูสิ่งแวดล้อม

เพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ นำไปปฏิบัติ พัฒนาตนเองเป็นพลเมืองดี มีความรับผิดชอบ มีคุณธรรม มีค่านิยมที่เหมาะสม รักษาและฟื้นฟูสิ่งแวดล้อม ดำเนินชีวิตอย่างสันติสุขในสังคม

คำอธิบายรายวิชา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

รหัสวิชา ส 12101 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 เวลา 16 ชั่วโมง

สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์

รู้และเข้าใจการกระจายรายได้ทั้งรายรับ รายจ่ายของตนเองและครอบครัวตลอดจนหน่วยของเงินไม่เกินหลักร้อย รู้และสามารถส่วนร่วมในการผลิตและการบริโภคอย่างคุ้มค่าและมีคุณธรรม รู้และเข้าใจการใช้ทรัพยากรทางเศรษฐศาสตร์ รู้และเข้าใจการวางแผนการใช้จ่ายของครอบครัว รู้ความหมายของการค้าขายแบบเสรี รู้และเข้าใจในการทำงานที่ก่อให้เกิดรายได้ทั้งด้านการผลิตและการบริการของตนเองและครอบครัว รู้และเข้าใจความหมายของการซื้อขาย การแลกเปลี่ยนสินค้าและการบริการ รู้ความหมายของการธนาคารเพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถตามหลักสูตร กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมในมาตรฐาน ดังนี้

มาตรฐาน ส 3.1 เข้าใจและสามารถบริหารจัดการทรัพยากรในการผลิตและการบริโภค การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่จำกัดได้อย่างมีประสิทธิภาพและคุ้มค่ารวมทั้งเข้าใจหลักการของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการดำรงชีวิตอย่างมีดุลยภาพ

มาตรฐาน ส 3.2 เข้าใจระบบและสถาบันทางเศรษฐกิจต่างๆความสัมพันธ์ของระบบเศรษฐกิจและความจำเป็นของการร่วมมือกันทางเศรษฐกิจในสังคมโลก (หลักสูตรสถานศึกษา โรงเรียนวัดทรายมูล สำนักงานเขตพื้นที่การประถมศึกษา เชียงใหม่ เขต 2 ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 สาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม, 2553)

จากที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า หลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนวัดทรายมูลเป็นหลักสูตรที่จัดทำได้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานที่เน้นให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้เต็มศักยภาพและมีการจัดกิจกรรมที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับหลักการของเศรษฐกิจพอเพียงในสาระที่ 3 สาระเศรษฐศาสตร์ มาตรฐาน ส 3.1

แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงขึ้นครองราชย์ครบ 65 ปี ในวันที่ 9 มิถุนายน พ.ศ. 2554 นับตั้งแต่เสด็จเถลิงถวัลย์ราชสมบัติจนถึงวันนี้ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงแสดงให้เห็นว่า ทรงไม่เคยทอดทิ้งประชาชน ทรงประกอบพระราชกรณียกิจด้วยพระราชหฤทัย มุ่งมั่นเพื่อบำบัดความทุกข์ยากและเพื่อประโยชน์สุขของอาณาประชาราษฎร์ ทั้งที่อยู่ในเมืองและชนบท โดยเฉพาะอย่างยิ่งแก่ผู้ที่ยากไร้ด้อยโอกาสที่อยู่ห่างไกล

อาจกล่าวได้ว่า ทุกข์ของประชาชนคือทุกข์ของพระองค์ จึงทรงคิดค้นหาแนวทางการพัฒนาด้วยพระวิริยะอุตสาหะ เพื่อประโยชน์ของประชาชนทุกหมู่เหล่าทั่วราชอาณาจักร อันเป็นที่ประจักษ์ว่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเสียสละและทรงงานเพื่อช่วยให้พสกนิกรมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ทรงมีพระบรมราโชวาท พระราชดำรัสพระราชทานแนวคิด ตลอดจนแนวปฏิบัติที่เป็นประโยชน์ให้พสกนิกรชาวไทยได้เรียนรู้และน้อมนำไปปฏิบัติในโอกาสต่างๆ อย่างต่อเนื่องเสมอมา และหนึ่งในนั้นที่สามารถเอื้อต่อทุกกลุ่มชน ทุกหมู่เหล่าและระดับชั้นตลอดถึงความอยู่รอดของประเทศชาติและสังคมไทยในภาวะกระแสโลกาภิวัตน์ นั่นคือ ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

เศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาเพื่อชี้แนวทางการดำรงชีวิต ที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชดำรัสแก่ชาวไทยเมื่อ พ.ศ. 2517 และได้รับการกล่าวถึงอย่างชัดเจนอีกครั้งในวันที่ 4 ธันวาคม พ.ศ. 2540 เพื่อเป็นแนวทางการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจของประเทศไทยให้สามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืนในกระแสโลกาภิวัตน์และความเปลี่ยนแปลงต่างๆ

เศรษฐกิจพอเพียง มีบทบาทต่อการกำหนดอุดมการณ์การพัฒนาของประเทศ นักวิชาการจำนวนมากในสังคมไทยได้ร่วมแสดงความคิดเห็น โดยเชื่อมโยงแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงเข้ากับวัฒนธรรมชุมชนและได้ช่วยให้แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงเป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวางในสังคมไทย จวบจนเมื่อวันที่ 21 พฤศจิกายน พ.ศ. 2542 ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงได้รับการเชิดชูเป็นอย่างสูงจากองค์การสหประชาชาติ ว่าเป็นปรัชญาที่มีประโยชน์ต่อประเทศไทยและนานาประเทศและสนับสนุนให้ประเทศสมาชิกยึดเป็นแนวทางสู่การพัฒนาประเทศตนอย่างยั่งยืน จากคำกล่าวของนายสุเมธ ตันติเวชกุล เลขาธิการมูลนิธิชัยพัฒนาถึงปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในงานปาฐกถาพิเศษ “84 พรรษา ประโยชน์สุขสู่ปวงประชา” ที่จัดขึ้นโดย สำนักงาน กปร. ร่วมกับสำนักงานเลขาธิการมูลนิธิชัยพัฒนาและสำนักงานงบประมาณ เมื่อวันที่ 4 พฤษภาคม พ.ศ. 2554 ที่ผ่านมามีความตอนหนึ่งว่า “เมื่อ พ.ศ. 2539 เป็นความทรงจำที่เจ็บปวดของประชาชนชาวไทย บ้านเมืองย่ำแย่ โดยเริ่มจากเรื่องเศรษฐกิจแล้วลามไปทั้งระบบ ก่อนประสบปัญหาทางเศรษฐกิจ ประเทศไทยพบแต่ความเจริญเติบโตอย่างไม่เคยมีมาก่อน แต่ปี พ.ศ. 2539 ทุกอย่างจบสิ้น แล้วก็ตกต่ำแล้วซ้ำเล่า ทั้งค้ำย่ำลงไปจนถึง

แฮมเบอร์เกอร์” พื้นฐานของความจริงที่ว่าทำไมพระองค์ท่านถึงสอนประชาชนไทย เรื่อง เศรษฐกิจพอเพียง ก็เพราะหากไม่มีการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปฏิบัติ ทุกคนก็จะจมอยู่ในความเชื่อเก่าๆ กิเลสเก่าๆ อยู่ได้จิตวิญญาณเหล่านั้นพระองค์ทรงงานอย่างหนัก เพื่อให้คนไทยเข้าใจเรื่องของดิน น้ำ ลม และไฟ ให้เห็นคุณค่า ให้รู้จักการใช้ จำนวนประชากรของโลกตอนนี้ประมาณ 7,000 กว่าล้านคนไป 1.5 เท่า ก็จะยิ่งแย่งกันกิน แย่งกันใช้ มีการบริโภคในปริมาณที่มากขึ้น

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงสอนการพอเพียงเท่านั้นที่จะสามารถแก้ไขปัญหาเหล่านี้ได้ ขอเพียงมีสติสักนิดหนึ่ง จะกินอะไร คิดสักนิด จะซื้ออะไร ถ้าไม่จำเป็นก็ไม่จำเป็นต้องไปซื้อ พระองค์ท่านสอนขั้นตอนการปฏิบัติ โดยใช้หลัก 3 ประการอย่างง่ายๆ คือ พอประมาณ ทำอะไรประมาณตน รู้จักตัวตน การมีเหตุมีผล ใช้ปัญญาเป็นเครื่องนำทาง มีภูมิคุ้มกันที่ดีให้ตนเอง

เศรษฐกิจพอเพียง ไม่ใช่เพียงแค่เรื่องของกระแสดคนข้างล่างเท่านั้น ใครก็ได้ขอให้เคลื่อนไหวโดยใช้เหตุผล ปกครองประเทศโดยใช้เหตุก็จะทำให้ทรัพยากรธรรมชาติพอเพียงด้วย ถ้าปฏิบัติตามพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงรับสั่งก็จะพบว่า สามารถประพจน์ ปฏิบัติได้เอง ผลผลิต กำไร ความสมดุล ด้วยภูมิคุ้มกันที่ดี ทั้ง 3 คำนี้มาปฏิบัติ ก็จะไม่ได้อยู่อย่างเดียวดายในโลก แต่ต้องรู้เขารู้เรา ต้องรู้ว่าคนในโลกนี้คิดอย่างไร ให้รู้หลักและลองปฏิบัติลองเปลี่ยนทัศนคติ พลิกความคิด พลิกทุกอย่าง พลิกความอ่อนแอให้เข้มแข็งให้สามารถสู้กับกิเลสตัณหาได้แทนที่จะคิดถึงตัวเอง ลองแบ่งปันมาคิดถึงคนอื่น คิดถึงประเทศชาติบ้านเมือง ให้เกิดความรักความสามัคคี พลิกปัญหาให้เป็นทางออก พลิกทุกอย่างให้เป็นประโยชน์ ให้เป็นความสุข” นายสุเมธ ตันติเวชกุลกล่าว

เศรษฐกิจพอเพียง เป็นการใช้ทรัพยากรสิ่งของหรือเงินทองให้เกิดประโยชน์ พอเกิดประโยชน์แล้วก็มีความสุข ประโยชน์สุขแก่ชีวิตเราด้วย แก่ชาติบ้านเมืองด้วย นี่คือนี่สิ่งที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานพระราชดำริในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงให้ทุกคนเข้าใจ สิ่งสำคัญคือจะต้องนำไปปฏิบัติให้ได้ประโยชน์สุขก็จะเกิดขึ้นกับทุกๆ คนกับประเทศชาติและสังคมส่วนรวม

ความหมายของเศรษฐกิจพอเพียง

เศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำรัสชี้แนะแนวทางการดำเนินชีวิตแก่พสกนิกรชาวไทยมาโดยตลอดนานกว่า 25 ปี ตั้งแต่ก่อนเกิดวิกฤติการณ์ทางเศรษฐกิจ และเมื่อภายหลังได้ทรงเน้นย้ำ แนวทางการแก้ไขเพื่อให้รอดพ้นและสามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืนภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์และความเปลี่ยนแปลง

สุเมธ ตันติเวชกุล (2549 : 2-3) กล่าวถึง เศรษฐกิจพอเพียงว่า ไม่ใช่เศรษฐกิจสำหรับคนยากจน ไม่ใช่เศรษฐกิจที่ต้องมาห่อหุ้มตัวพระองค์ท่านให้รำรวยแต่รำรวยแล้วต้องรักษาให้คงอยู่ รำรวยและยั่งยืน และต้องกระจายอย่างทั่วถึง พระองค์ท่านรับสั่งให้คำไว้สามคำเป็นหลักสามประการ

และฐานใหญ่ไว้หนึ่งฐานเป็นแนวทางของการพัฒนาประเทศ และนำไปใช้ในการบริหารงานในองค์กรใดๆก็ได้ ดังนี้

ประการที่หนึ่ง ให้ใช้เหตุผล อย่าใช้กิเลสตัณหาเป็นเครื่องนำทาง อย่าเอาแต่กระแส ต้องมีความกล้าหาญเพียงพอที่จะเลือกหนทางว่าประเทศไทยต้องการจะพัฒนาไปทางไหนไม่จำเป็นต้องตามกระแสของโลก

ประการที่สอง ทำอะไรพอประมาณ คือ ตรวจสอบศักยภาพของตนเองก่อน ฐานของตนเองอยู่ตรงไหน การจะพัฒนาอะไรต้องดูจากศักยภาพที่มีความเข้มแข็งก่อน

ประการที่สาม ทำอะไรให้มีภูมิคุ้มกันตลอดเวลา เพราะไม่รู้พรุ่งนี้จะมีอะไรเกิดขึ้น ปัจจุบันสถานการณ์ต่างๆ มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทำให้การวางแผนพัฒนาทำได้ยากมีปัจจัยความเสี่ยงอยู่ตลอดเวลา จึงต้องมีวิสัยทัศน์ ตัวอย่างเช่น เรื่องราคาน้ำมันต้องมองในอนาคต ถ้านำไปโอเคเซลมาใช้ จะช่วยลดความเสี่ยงด้านราคาน้ำมันได้หรือไม่เป็นต้น

นอกจากสามคำนี้ พระองค์ท่านทรงให้มีฐานรองรับที่สำคัญอีกคำหนึ่ง คือ คนต้องดีด้วย ต้องมีจริยธรรม และคุณธรรม มีธรรมาภิบาล พระองค์ท่านทรงวางหลักการไว้ดีมาก แต่ปัญหาเกิดจากยังไม่มีความพยายามที่จะสร้างความเข้าใจกัน

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นแนวทางการพัฒนาที่เน้นความสมดุล ความพอประมาณ ความมีเหตุผลสำนึกในคุณธรรม และการมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอที่จะต้านทานและลดผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลง กระแสโลกาภิวัตน์ (สหประชาชาติ, 2549 : 1)

วิจิตวงศ์ ป้อมเพชร (2549 : 18-19) ได้ให้ความหมายว่า ความพอเพียง หมายถึง การพอมีพอกิน ที่เกิดจากการพึ่งตนเองเป็นสำคัญทั้งในระดับบุคคล ชุมชนและระดับประเทศ เป็นต้นก่อน

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นหลักคิดและหลักปฏิบัติในการดำเนินชีวิต เพื่อนำไปสู่ความพอเพียง เป็นปรัชญาที่ชี้ถึงแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติของคนไทย สังคมไทย เพื่อให้ก้าวทันต่อยุค โลกาภิวัตน์ เพื่อให้เกิดความก้าวหน้าไปพร้อมกับความสมดุล และพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวางทั้งด้านวัตถุ ด้านสังคม ด้านสิ่งแวดล้อมและด้านวัฒนธรรม ถ้าใช้หลักความพอเพียงเป็นหลักคิดและหลักปฏิบัติในการดำเนินชีวิตก็จะสามารถอยู่ได้อย่างรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ปรับตัว และพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงได้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2551 : 108)

จากที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง แนวทางการพัฒนาที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของทางสายกลางและความไม่ประมาท โดยคำนึงถึง หลักพอเพียง มีความพอประมาณ ความมีเหตุผลการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในตัวตลอดจนใช้ความรู้ความรอบคอบมีคุณธรรมจริยธรรม

เป็นหลักในการดำเนินชีวิตประกอบการวางแผน การตัดสินใจและการกระทำ ก็สามารถอยู่ได้อย่างรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ได้

แนวคิดตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

แนวคิดการพัฒนาประเทศตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจำแนกได้ 4 องค์ประกอบหลัก ดังนี้

1. แนวคิดหลัก แนวทางการดำรงอยู่และการปฏิบัติตนของประชาชนทุกระดับตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและการบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์
2. เป้าประสงค์ ให้สมดุล และพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวางทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี
3. หลักการ ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควรต่อการมีผลกระทบใดๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายในและภายนอก
4. เงื่อนไขพื้นฐาน จะต้องอาศัยความรู้ ความรอบคอบ ความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่างๆ มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการทุกขั้นตอน และขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎี และนักธุรกิจ ในทุกระดับให้มีความสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต และให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติปัญญา และความรอบคอบ (สำนักงานคณะกรรมการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2550 : ๗-๘)

วัตถุประสงค์

ถวัลย์ มาศจรัส (2550 : 16-17) กล่าวถึง การดำเนินการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมีวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. เพื่อสร้างโอกาสการเรียนรู้คุณธรรม จริยธรรมอย่างต่อเนื่องที่ขับเคลื่อนด้วยการเชื่อมโยง บทบาทครอบครัว สถาบันศาสนา และสถาบันการศึกษา เสริมสร้างบริการสุขภาพอย่างสมดุล ระหว่างการส่งเสริม การป้องกัน การรักษา และการฟื้นฟูสมรรถภาพ และสร้างความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน
2. เพื่อเพิ่มศักยภาพของชุมชน เชื่อมโยงเป็นเครือข่าย เป็นรากฐานการพัฒนาเศรษฐกิจคุณภาพชีวิต และการอนุรักษ์ ฟื้นฟู ใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน นำไปสู่การพึ่งตนเอง และลดปัญหาความยากจนอย่างบูรณาการ

3. เพื่อปรับโครงสร้างการผลิตสู่การเพิ่มคุณค่า (Value Creation) ของสินค้าและบริการ บนพื้นฐานความรู้ และนวัตกรรม รวมทั้งสนับสนุนให้เกิดความเชื่อมโยงระหว่างสาขาการผลิตเพื่อ ทำให้มูลค่าการผลิตสูงขึ้น

4. เพื่อสร้างภูมิคุ้มกัน (Safety Net) และระบบบริหารความเสี่ยงให้กับภาคการเงิน การคลัง พลังงาน ตลอดจนปัจจัยการผลิต ตลาดแรงงาน และการลงทุน

5. เพื่อสร้างระบบการแข่งขันด้านการค้า และการลงทุนให้เป็นธรรม และคำนึงถึง ผลประโยชน์ของประเทศ รวมทั้งสร้างกลไกในการกระจายผลประโยชน์จากการพัฒนาสู่ประชาชนใน ทุกภาคส่วนอย่างเป็นธรรม

6. เพื่อเสริมสร้างความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติ และคุณค่าความหลากหลาย ทางชีวภาพ ควบคู่กับการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมให้เป็นฐานที่มั่นคงของการพัฒนาประเทศและ การดำรงชีวิตของคนไทยทั้งในรุ่นปัจจุบันและอนาคต รวมทั้งสร้างกลไกในการรักษาผลประโยชน์ ของชาติอย่างเป็นธรรม และอย่างยั่งยืน

7. เพื่อเสริมสร้างธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการประเทศสู่ภาครัฐ ภาคธุรกิจ เอกชน และภาคประชาชนและขยายบทบาทขีดความสามารถขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควบคู่กับ การสร้างกลไกและกระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาวัฒนธรรมประชาธิปไตยให้เกิดผลในทาง ปฏิบัติต่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

สมพร เทพสิทธา (2549 : 28) ได้กล่าวไว้ว่า เศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ มีความหมาย ดังนี้

1. ให้สามารถพึ่งตนเองได้
2. ให้พ้นจากความยากจน
3. ให้พอมีพอกิน และมีสัมมาอาชีพ
4. ให้มีชีวิตที่เรียบง่าย ประหยัด ไม่ฟุ้งเฟ้อ ฟุ่มเฟือย
5. ให้ถือทางสายกลาง รู้จักพอ พอดี และพอใจเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ จึงเริ่มจากตัวเอง โดยเริ่มจากใจที่รู้จักพอ

สมพร เทพสิทธา (2549 : 9) ได้กล่าวว่า แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9 พ.ศ. 2545-พ.ศ. 2549 ได้ยึดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามพระราชดำริ เป็นปรัชญานำทางการพัฒนา ประเทศ โดยมีแนวทางดังนี้

1. ทางสายกลาง ไม่พัฒนาไปในทางทิศใดทิศหนึ่งจนเกินไป เช่น ปิดประเทศหรือ เปิดเสรีเต็มที่
2. ความสมดุลและความยั่งยืน เน้นการพัฒนาในลักษณะองค์รวม

3. ความพอประมาณอย่างมีเหตุผล มีความพอดีทั้งในด้านการผลิตและการบริโภค
4. ภูมิคุ้มกันและรู้เท่าทันโลก รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงในด้านต่างๆ ที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว

รวดเร็ว

5. การเสริมสร้างคุณภาพ เน้นให้มีความซื่อสัตย์สุจริต มิตรไมตรี เอื้ออาทร มีความเพียร มีวินัย มีสติ ไม่ประมาทฯ พัฒนาปัญญาและความรู้อย่างต่อเนื่อง

สมพร เทพสิทธา (2549 : 31-32) ได้กล่าวไว้ว่า แผนทำนุบำรุงส่งเสริมศาสนาและจริยธรรมแห่งชาติ ที่จัดทำโดยคณะกรรมการส่งเสริมศาสนาและจริยธรรม ในคณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติได้สนับสนุนให้ประชาชนใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียง ดังนี้

1. ส่งเสริมให้ประชาชนใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิตและการปฏิบัติตนตั้งแต่ระดับบุคคล ครอบครัว ชุมชนจนถึงระดับชาติ ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล เศรษฐกิจพอเพียงและชีวิตที่พอเพียงเกิดได้เพราะใจที่พอเพียง

2. เศรษฐกิจพอเพียงระดับบุคคล คือ ความสามารถในการดำรงชีวิตได้อย่างไม่เดือดร้อน กำหนดความเป็นอยู่อย่างประมาณตนตามฐานะ ตามอัตภาพ ที่สำคัญ คือ ไม่หลงไหลไปตามกระแสของวัตถุนิยมมีอิสรภาพ เสรีภาพ ไม่พัวพันการอยู่กับสิ่งใด

3. เศรษฐกิจพอเพียงระดับครอบครัว คือ การพอมีพอกิน ไม่ฟุ่มเฟือย ไม่ฝืดเคืองนัก

4. เศรษฐกิจพอเพียงระดับชุมชน คือ การที่ชุมชนมีความเข้มแข็ง สามารถพึ่งตนเองได้ประชาชนมีการรวมกลุ่มในด้านเศรษฐกิจ เช่น สหกรณ์ กลุ่มสัจจะออมทรัพย์ กลุ่มอาชีพต่างๆ มีการพัฒนาชุมชนอย่างสมดุล และผสมผสานทั้งทางด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจและด้านจิตใจ

5. เศรษฐกิจพอเพียงระดับชาติ จะต้องมีการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง จะต้องเสริมสร้างพื้นฐาน จิตใจของคนในชาติโดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎี และนักธุรกิจทุกระดับให้มีจิตสำนึกในความซื่อสัตย์ และให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติปัญญา ความรอบคอบ เพื่อให้สมดุลพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และกว้างขวางทั้งด้านวัตถุและวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี

6. ใช้ศาสนธรรมสนับสนุนเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อสร้างระบบภูมิคุ้มกันในตัวดีพอสมควรต่อการมีผลกระทบใดๆอันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกภายใน โดยเป็นผู้มีสติที่มั่นคงและปัญญาที่เฉลียวฉลาดอยู่เสมอ เพื่อให้เป็นผู้ไม่ประมาทในที่ทั้งปวง

7. ส่งเสริมการเกษตรตามทฤษฎีใหม่ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว โดยการแบ่งใช้ที่ดินอย่างจำกัดหรือแบ่งเป็นสัดส่วน เพื่อใช้ขุดสระน้ำเก็บกักน้ำ ปลูกข้าว ปลูกผักผลไม้ ไม้ยืนต้นที่อยู่อาศัย

8. ส่งเสริมให้ประชาชนมีรายได้เพิ่มขึ้นและรายจ่ายน้อยลง การเพิ่มรายได้อาจทำได้โดยการส่งเสริมอาชีพหลัก อาชีพรอง อาชีพเสริม โดยการใช้เทคโนโลยีพื้นฐานหรือเทคโนโลยีที่เหมาะสม การลดรายจ่ายอาจทำได้โดยการลด ละ เลิกอบายมุข

จากที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า เศรษฐกิจพอเพียง คือ แนวทางการดำเนินชีวิตของประชาชนทุกระดับ ตั้งแต่ระดับบุคคล ครอบครัว ชุมชนและระดับรัฐ โดยใช้หลักพออยู่พอกิน รู้จักพึ่งพาตนเอง ใช้ชีวิตเรียบง่าย ประหยัด ประกอบอาชีพอย่างสุจริต มีความเมตตา เอื้ออาทรต่อกัน สถานศึกษาต้องจัดการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง โดยเน้นกิจกรรมจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีการแสวงหาองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง พัฒนาตนเองได้ตามศักยภาพ

แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ความหมายของการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ หรือการจัดการเรียนรู้ที่ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง หมายถึง กระบวนการเรียนรู้ที่ผู้สอนได้จัดให้สอดคล้องกับผู้เรียน ตามความแตกต่างระหว่างบุคคล ความสามารถทางปัญญา วิธีการเรียนรู้ โดยบูรณาการคุณธรรม ค่านิยมอันพึงประสงค์ให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการปฏิบัติจริง ได้พัฒนาระบวนการคิดวิเคราะห์ ศึกษาค้นคว้า ทดลองและแสวงหาความรู้ด้วยตนเองตามความถนัด ความสนใจ ด้วยวิธีการ กระบวนการและแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายที่เชื่อมโยงกับชีวิตจริงทั้งในและนอกห้องเรียน มีการวัดผลประเมินผลตามสภาพจริงทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ตามมาตรฐานหลักสูตรที่กำหนด (กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, 2544 : 5)

การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ หมายถึง รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่คำนึงถึงความต้องการ และความพร้อมของผู้เรียนเป็นหลัก (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ, 2548 : 55)

การจัดการเรียนรู้อย่างเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เป็นการจัดการเรียนรู้ที่ยึดหลักว่า ผู้เรียนทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้โดยการจัดวิธีการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับความสามารถของผู้เรียนแต่ละคน ให้สามารถพัฒนาตนเองได้ ได้ลงมือศึกษาค้นคว้า คิดแก้ปัญหาและปฏิบัติงานเพื่อสร้างความรู้ได้ด้วยตนเอง โดยมีครูผู้สอนเป็นผู้ส่งเสริมสนับสนุนจัดสถานการณ์ให้เอื้อต่อการเรียนรู้ (สำนักงานวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ, 2553 : 12)

ประเวศ วะสี (อ้างถึงในสนธิ สัตโยภาส, 2547 : 4) กล่าวว่า “การเรียนรู้ที่ผู้เรียนเป็นตัวตั้งหรือยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ หมายถึง การเรียนในสถานการณ์จริง สถานการณ์จริงของแต่ละคนไม่เหมือนกัน จึงต้องเอาผู้เรียนแต่ละคนเป็นตัวตั้ง ครูจัดให้นักเรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์ กิจกรรม และการทำงาน อันนำไปสู่การพัฒนาผู้เรียนครบทุกด้าน ทั้งทางกาย ทางจิตหรือทางอารมณ์ ทางสังคม และทางสติปัญญา ซึ่งรวมถึงการพัฒนาการทางจิตวิญญาณด้วย”

จากที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ หมายถึง การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล โดยจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายให้ผู้เรียนได้แสวงหาความรู้สามารถพัฒนาตนเองได้ โดยการศึกษาค้นคว้า คิดแก้ปัญหา ลงมือปฏิบัติจริงให้สอดคล้องกับความสนใจ ความต้องการและความถนัดของผู้เรียน

หลักการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมีหลักการจัดดังนี้

1. ผู้จัดการเรียนรู้จะต้องเชื่อว่าผู้เรียนมีศักยภาพในการเรียนรู้ โดยครูเป็นผู้อำนวยความสะดวกจัดบรรยากาศให้เอื้อต่อผู้เรียนในการแสวงหาความรู้ มีอิสระในการคิดและลงมือปฏิบัติจริง
2. การจัดประสบการณ์เรียนรู้ยึดหลักการพัฒนาผู้เรียนให้ถึงศักยภาพสูงสุดโดยพัฒนาทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์และสังคม
3. จัดประสบการณ์การเรียนรู้ โดยยึดชีวิตจริง เน้นให้ผู้เรียนมีศักยภาพในการคิดเชิงระบบและคิดอย่างมีวิจารณญาณ ได้รูปแบบการคิดเป็นของตนเอง สามารถเชื่อมโยงความรู้ ทักษะและประสบการณ์ต่างๆ ไปใช้ในชีวิตจริงได้
4. จัดประสบการณ์เรียนรู้โดยยึดหลักความแตกต่างระหว่างบุคคล
5. จัดประสบการณ์โดยใช้คุณธรรมนำความรู้ บูรณาการคุณธรรมในการจัดประสบการณ์ ทุกกลุ่มสาระ และทุกขั้นตอนในการจัดการเรียนรู้
6. การออกแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ใช้กระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลายสอดคล้องกับธรรมชาติวิทยา และวิธีการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยใช้ชีวิตและประเมินผลด้วยวิธีที่หลากหลายตามสภาพจริง และถือว่าการวัดและประเมินผลเป็นส่วนหนึ่งของการจัดการเรียนรู้ และใช้กระบวนการวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนรู้ด้วย (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ, 2548 : 55)

การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 (หมวด 4) มีแนวทางในการปฏิบัติดังนี้

1. การวิเคราะห์ผู้เรียน การรู้จักผู้เรียนเป็นรายบุคคลหรือรายกลุ่ม ช่วยให้ผู้สอนมีข้อมูลที่สำคัญในการออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสม หลักการวิเคราะห์ผู้เรียน ควรคำนึงถึงองค์ประกอบที่สำคัญ 3 องค์ประกอบ คือธรรมชาติของผู้เรียน ประสบการณ์และพื้นฐานความรู้เดิม วิธีการเรียนรู้ของผู้เรียน

2. การใช้จิตวิทยาการเรียนรู้ และบูรณาการคุณธรรมค่านิยมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

3. การวิเคราะห์หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน เชื่อมโยงกับการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา

4. การออกแบบการเรียนรู้ตามสภาพจริงให้สอดคล้องกับมาตรฐานหลักสูตรและเชื่อมโยงบูรณาการระหว่างกลุ่มวิชาโดยใช้ผลการเรียนรู้ที่กำหนดเป็นหลัก และใช้กระบวนการวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของการจัดการเรียนรู้ เพื่อมุ่งพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน

5. การออกแบบการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง โดยใช้เครื่องมือที่หลากหลาย เพื่อสะท้อนภาพให้เห็นได้ชัดเจนและแน่นอนว่าผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ (กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, 2544 : 6)

การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งคณะอนุกรรมการปฏิรูปการเรียนรู้ กระทรวงศึกษาธิการ ได้สรุปแนวการจัดการเรียนรู้ที่ผู้เรียนเป็นสำคัญที่สุดไว้ดังนี้

1. มุ่งประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน
2. ผู้เรียนได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพ
3. ผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย
4. ผู้เรียนสามารถนำวิธีการเรียนรู้ ไปใช้ในชีวิตจริงได้
5. ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนเพื่อพัฒนาผู้เรียน (คณะอนุกรรมการปฏิรูปการเรียนรู้ กระทรวงศึกษาธิการ, 2543 : 21)

สมศักดิ์ ภู่วิภาดาบรรณ (2544 : 1-2) กล่าวว่า การยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางต้องจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยคำนึงถึงสิ่งสำคัญดังนี้

1. ความต้องการและความสนใจของผู้เรียน
2. เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม
3. เน้นให้ผู้เรียน สามารถสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง จากประสบการณ์ในสภาพความเป็นจริง สามารถวิจัยเชิงปฏิบัติการ และสืบค้นหาความรู้ได้ด้วยตนเอง
4. เป็นการพึ่งพาตนเอง เพื่อให้เกิดทักษะที่จะนำสิ่งที่เรียนรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน และสามารถเข้าใจวิธีการเรียนรู้ของตนเองได้

5. เน้นการประเมินตนเอง อย่างสม่ำเสมอ และต่อเนื่องจะทำให้เข้าใจตนเอง รู้จุดเด่น จุดด้อย และสามารถเข้าใจวิธีการเรียนรู้ของตนได้

6. เน้นความร่วมมือ ซึ่งเป็นทักษะสำคัญในการดำเนินชีวิตประจำวัน

7. เน้นรูปแบบการเรียนรู้ ซึ่งอาจจัดได้ในรูปเป็นกลุ่มหรือรายบุคคล

จากที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญต้องจัดบรรยากาศให้เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ ใช้กระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลาย คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล เน้นกระบวนการคิด สามารถเชื่อมโยงความรู้ ทักษะ ประสบการณ์ต่างๆ ไปใช้ใน ชีวิตประจำวันได้

กระบวนการจัดการเรียนรู้

การจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 นั้น เป็นกระบวนการที่สำคัญในการนำหลักสูตรสู่การปฏิบัติในชั้นเรียนให้ผู้เรียนมีคุณภาพตามที่ หลักสูตรกำหนด และเพื่อให้การจัดการเรียนรู้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการพัฒนาผู้เรียน ครูผู้สอนจึงต้องมีความรู้ความเข้าใจในหลักการ แนวคิด และจุดเน้นที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ ตามหลักสูตรซึ่ง หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เป็นหลักสูตรที่มี มาตรฐานการเรียนรู้ และตัวชี้วัด สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน และคุณลักษณะอันพึงประสงค์เป็น เป้าหมายสำคัญสำหรับการพัฒนาเด็กและเยาวชน โดยยึดหลักว่า ผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด เชื่อว่า ทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ ยึดประโยชน์ที่เกิดกับผู้เรียน กระบวนการจัดการ เรียนรู้ต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ คำนึงถึงความแตกต่าง ระหว่างบุคคล และพัฒนาการทางสมอง เน้นให้ความสำคัญทั้งความรู้และคุณธรรม ผู้สอนต้อง พยายามคัดสรรกระบวนการเรียนรู้ ออกแบบการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับศักยภาพและบริบทของ ผู้เรียน การกำหนดบทบาทของครูผู้สอนและนักเรียน การใช้สื่อการเรียนรู้ที่หลากหลายและการ ออกแบบการวัดและประเมินผล เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่ม สามารถการเรียนรู้ และนำไปสู่การพัฒนาสมรรถนะสำคัญของผู้เรียนและคุณลักษณะอันพึง ประสงค์

นอกจากนี้การจัดการเรียนรู้ซึ่งเป็นกระบวนการที่สำคัญในการนำหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 สู่การปฏิบัติทั้งนี้การที่ผู้เรียนจะมีคุณภาพและบรรลุตาม มาตรฐานการเรียนรู้ หรือตัวชี้วัดหรือไม่ ขึ้นอยู่กับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ด้วยเหตุนี้ครูผู้สอน ต้องมีความรู้ ความเข้าใจสิ่งที่กำหนดไว้ในมาตรฐานการเรียนรู้หรือตัวชี้วัด สมรรถนะสำคัญของ ผู้เรียนและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ซึ่งเป็นเป้าหมายการจัดการเรียนรู้ โดยมีหลักการจัดการ

เรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การจัดการเรียนรู้ที่คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล การจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับการพัฒนาการทางสมอง และการจัดการเรียนรู้ที่เน้นคุณธรรมจริยธรรม

ในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ครูผู้สอนต้องจัดกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลายเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้บรรลุตามเป้าหมายของหลักสูตร กระบวนการเรียนรู้ที่จำเป็นสำหรับผู้เรียนในการเตรียมเข้าสู่โลกอนาคต เช่นการเรียนรู้แบบบูรณาการ กระบวนการสร้างความรู้ กระบวนการคิด กระบวนการทางสังคม กระบวนการเผชิญสถานการณ์และการแก้ปัญหา กระบวนการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง กระบวนการปฏิบัติ กระบวนการจัดการ กระบวนการวิจัย กระบวนการเรียนรู้การเรียนรู้ของตนเองและกระบวนการพัฒนาลักษณะนิสัย อีกทั้งต้องให้ความสำคัญกับการใช้สื่อ การพัฒนาสื่อ การใช้แหล่งเรียนรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และการวัดและประเมินผลอย่างหลากหลายควบคู่กันเพื่อให้เกิดการพัฒนาผู้เรียนอย่างแท้จริง (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ, 2553 : 6)

จากที่กล่าวมาข้างต้นกระบวนการจัดการเรียนรู้ เป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ประสบการณ์ที่สามารถนำไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิต โดยการเตรียมผู้เรียนให้สามารถแสวงหาแนวทางที่จะทำให้ชีวิตของตนมีความเป็นอยู่ที่ดีและปรับตัวให้เข้ากับโลกในยุคปัจจุบัน โดยเฉพาะ กระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นพัฒนาลักษณะนิสัยให้พออยู่พอกินตามแนวหลักการเศรษฐกิจพอเพียง มีการวัดประเมินผลผู้เรียนเป็นระยะทั้งก่อนเรียนระหว่างเรียนและหลังเรียนเพื่อตรวจสอบความก้าวหน้าทางการเรียนของผู้เรียน ทั้งส่วนที่ต้องปรับปรุงและส่วนที่ต้องพัฒนาส่งเสริมการเรียนรู้ ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เรียนได้ประโยชน์สูงสุดจากการเรียนรู้เป็นสำคัญ

การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ความหมายของการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ประกิจ รัตนสุวรรณ (2523 : 209) ได้กล่าวว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง คุณลักษณะและความสามารถของบุคคลที่เกิดจากการเรียนการสอน เป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและประสบการณ์การเรียนรู้จากการฝึกฝนอบรมหรือการสอน

พวงรัตน์ ทวีรัตน์ (2529 : 29-30) ได้กล่าวว่า ผลสัมฤทธิ์ หมายถึง ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ซึ่งเป็นคุณลักษณะรวมถึงความรู้ความสามารถของบุคคล อันเป็นผลมาจากการเรียนการสอนหรือคือข้อมูลประสบการณ์ทั้งปวงที่บุคคลได้รับจากการเรียนการสอน ทำให้บุคคลเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในด้านต่างๆของสมรรถภาพทางสมอง

อัจฉรา สุขารมณ์ (2530 : 10) ได้อธิบายความหมายของผลสัมฤทธิ์ไว้ว่า ผลสัมฤทธิ์ หมายถึง ความสำเร็จที่ได้จากการทำงานที่ต้องอาศัยความสามารถทางร่างกายหรือสมอง ดังนั้น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จึงเป็นขนาดของความสำเร็จที่ได้จากการเรียนที่อาศัยการทดสอบ เช่น จากการสังเกตหรือการตรวจการบ้าน หรืออาจอยู่ในรูปของเกรดที่ได้จากโรงเรียน ซึ่งอาศัยกรรมวิธีที่ซับซ้อนและช่วงเวลาในการประเมินอันยาวนาน หรืออีกวิธีหนึ่งอาจวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ด้วยแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทั่วไป

ศาสตราจารย์ (2541 : 135) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ผลสัมฤทธิ์ หมายถึง ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน คือคุณลักษณะและความสามารถของบุคคลอันเกิดจากการเรียนการสอน เป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและประสบการณ์ การเรียนที่เกิดจากการฝึกอบรม หรือจากการสอน การวัดผลสัมฤทธิ์จึงเป็นการตรวจสอบความสามารถหรือความสัมฤทธิ์ผลของบุคคลว่าเรียนรู้แล้วเท่าไร ซึ่งสามารถวัดได้ 2 แบบ ตามจุดหมายและลักษณะวิชาที่สอน คือ

1. การวัดด้านปฏิบัติ เป็นการตรวจสอบระดับความสามารถในการปฏิบัติหรือทักษะของผู้เรียน โดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้แสดงความสามารถดังกล่าวในรูปของการกระทำจริงให้ออกเป็นผลงาน เช่น วิชาศิลปศึกษา พลศึกษา งานช่างงานประดิษฐ์ การวัดแบบนี้จึงต้องใช้ข้อสอบภาคปฏิบัติ (Performance Test)
2. การวัดด้านเนื้อหา เป็นการตรวจสอบความสามารถเกี่ยวกับเนื้อหา (Concept) อันเป็นประสบการณ์การเรียนรู้ของผู้เรียน รวมถึงพฤติกรรมความสามารถในด้านต่างๆ สามารถวัดได้โดยใช้ข้อสอบ ข้อสอบวัดผลสัมฤทธิ์ (Achievement test)

จากที่กล่าวมาข้างต้น จึงสรุปได้ว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้เป็นคุณลักษณะความสามารถของบุคคลอันเกิดจากการเรียนการสอน เป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและประสบการณ์การเรียนรู้ที่เกิดจากการสอนหรือการฝึกอบรม การวัดผลสัมฤทธิ์จึงเป็นการตรวจสอบความสามารถซึ่งแสดงออกในลักษณะวิชาที่สอน คือวัดด้านปฏิบัติและวัดด้านเนื้อหา

หลักการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์

ยุทธ ไกรวรรณ (2550 : 9) ได้กล่าวว่า การสร้างแบบทดสอบว่า มีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. วิเคราะห์หลักสูตร และการทำตารางวิเคราะห์หลักสูตรเพื่อกำหนดเนื้อหา พฤติกรรม หรือสมรรถภาพที่ต้องการวัดและจำนวนข้อสอบที่จะออกในแต่ละเนื้อหาและแต่ละพฤติกรรม

2. กำหนดรูปแบบของการทดสอบว่าจะเลือกแบบทดสอบแบบใด เช่น แบบทดสอบแบบหลายตัวเลือก หรือแบบทดสอบแบบเติมคำ

3. เขียนข้อสอบ โดยใช้วิธีการ ดังนี้

3.1 เขียนข้อความให้สอดคล้องกับพฤติกรรมที่ต้องการจะวัดตามตารางวิเคราะห์
หลักสูตร

3.2 เขียนข้อคำถามให้ชัดเจน

3.3 ใช้ภาษาที่เหมาะสมกับคุณลักษณะของผู้ทำแบบทดสอบ

3.4 ควรหลีกเลี่ยงคำถามที่ชี้แนะคำตอบ

3.5 เตรียมคำถามให้มากกว่าจำนวนที่ใช้จริงประมาณร้อยละ 10-15

3.6 เมื่อเขียนคำถามเสร็จแล้วควรมีการตรวจสอบ โดยตรวจสอบกับหลักเกณฑ์
การเขียนข้อคำถามแต่ละแบบที่ใช้ รวมทั้งตรวจสอบความสอดคล้องกับจุดประสงค์
ที่ต้องการจะวัด

4. พิมพ์เป็นแบบทดสอบทั้งฉบับ โดยนำแบบทดสอบที่เขียนไว้แล้วมาพิมพ์เป็น
แบบทดสอบมีคำชี้แจง คำอธิบายวิธีการทำข้อสอบ หรือรายละเอียดอื่นๆ ที่จำเป็น

5. ตรวจสอบคุณภาพของแบบทดสอบ โดยครั้งแรกนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา
ตรวจสอบความเชื่อมั่น (Test Reliability) แล้วนำไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างอย่างน้อย 30 คน เพื่อ
หาระดับความยาก (Lever of Difficult) อำนาจจำแนก (Power of Discrimination) และประสิทธิภาพ
ของตัวเลือกเทคนิคร้อยละ 25 หรือร้อยละ 27 ข้อสอบข้อใดมีความยากง่ายอยู่ระหว่าง 0.20-0.80
และมีอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.20 ขึ้นไป หรือนำไปวิเคราะห์เพื่อหาความเชื่อมั่นต่อไป

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2546 : 170) ได้กล่าวว่า การสร้างแบบทดสอบแบบเลือกตอบ
(Multiple Choice) เป็นแบบที่มีคำถามแล้วมีคำตอบให้เลือก 4-5 ตัวเลือก โดยกำหนดคำตอบตัวที่
ถูกต้องที่สุดกว่าตัวอื่นเพียงคำตอบเดียว ส่วนอีก 3-4 ตัวเลือกเป็นตัวลวง ข้อทดสอบแบบนี้ถือเป็น
ข้อทดสอบที่เหมาะสมที่สุด เพราะสอบวัดได้ครอบคลุมหลักสูตรและยังสามารถนำมาหาความยาก
ง่าย ค่าความเชื่อมั่น ค่าความเที่ยงตรง รวมทั้งปรับปรุงให้ดีขึ้น ข้อควรคำนึงถึงในการสร้างข้อสอบ
แบบเลือกตอบมีดังนี้

1. ตัวคำถามควรสร้างให้เป็นประโยคที่สมบูรณ์
2. เน้นจุดที่จะถามให้ชัดเจนและถามให้ตรงจุด
3. ไม่ใช้ภาษาซับซ้อน
4. ไม่ควรใช้คำฟุ่มเฟือยทั้งคำถามและคำตอบเพราะจะทำให้ผู้ตอบสับสน
5. ควรหลีกเลี่ยงคำปฏิเสธ เพราะจะทำให้ผู้ตอบไขว้เขว
6. หลีกเลี่ยงการใช้ตัวเลือกตอบแบบปลายเปิดหลายชนิด เช่น ไม่มีคำตอบที่ถูกหรือ
ถูกหมดทุกข้อ

7. ตัวคำถามและตัวคำตอบต้องสัมพันธ์เป็นเรื่องเดียวกัน

8. หากจำเป็นก็สามารถใช้รูปหรือตารางแบบภาพประกอบได้
9. ข้อสอบควรออกให้ครอบคลุมถึงการนำไปใช้ในการวิเคราะห์และสังเคราะห์ไม่ควร
ออกเป็นความจำอย่างเดียว
10. คำถามที่ถามควรมีคำตอบที่ดีที่สุดถูกต้องที่สุดเพียงคำตอบเดียว
11. ตัวเลือกแต่ละตัวเลือกควรมีอิสระจากกัน คือไม่ก้ำก๋ายกัน
12. คำถามอย่าเป็นตัวแนบคำตอบ

จากที่กล่าวมาข้างต้น จึงสรุปได้ว่า การสร้างแบบทดสอบเป็นเครื่องมือในการวัดผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนต้องใช้หลักการสร้างแบบทดสอบที่ถูกต้อง การสอบต้องวัดให้ครอบคลุมหลักสูตร แบบทดสอบไม่เน้นความจำเพียงอย่างเดียวควรครอบคลุมถึงการนำไปใช้ การวิเคราะห์และสังเคราะห์ แบบทดสอบต้องผ่านกระบวนการอย่างมีระบบ ทุกข้อต้องมีคุณภาพเข้าเกณฑ์ในด้านระดับความยาก มีค่าอำนาจจำแนก มีความเที่ยงตรงตามเนื้อหาและมีความเชื่อมั่น

ลักษณะของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ที่ดี

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2546 : 173-174) ได้กล่าวว่า ข้อสอบไม่ว่าจะเป็นอัตนัยหรือปรนัย ต้องยึดหลัก ลักษณะแบบทดสอบที่ดีมี 10 ประการดังนี้

1. เที่ยงตรง ได้แก่ แบบทดสอบที่สามารถทำหน้าที่วัดสิ่งที่เราต้องการจะวัดได้อย่างถูกต้อง ตรงตามความมุ่งหมาย กล่าวคือ คะแนนจากการสอบนั้นสามารถให้ความหมายแก่เราได้ตามที่เรารปรารถนาความเที่ยงตรงแบ่งเป็น 4 ชนิด
 - 1.1 เที่ยงตรงตามเนื้อหา หมายถึง การออกข้อทดสอบตรงตามเนื้อเรื่อง เนื้อหาวิชาที่หลักสูตรกำหนดไว้อย่างครอบคลุมและทั่วถึง นั่นคือสอนเรื่องไหนต้องสอบวัดเรื่องนั้น
 - 1.2 เที่ยงตรงตามโครงสร้าง หมายถึง การออกข้อทดสอบที่สามารถจะวัดสมรรถภาพสมองด้านต่างๆได้ตรงตามที่หลักสูตรกำหนดไว้ในจุดมุ่งหมาย
 - 1.3 เที่ยงตรงตามสภาพ หมายถึง แบบทดสอบนั้นช่วยให้ประมาณสถานภาพอันแท้จริงของนักเรียนในปัจจุบันได้ถูกต้อง
 - 1.4 เที่ยงตรงตามพยากรณ์ หมายถึง แบบทดสอบซึ่งให้คะแนนได้สอดคล้องกับผลการเรียนในภายหน้า หรือผลสำเร็จในอนาคตของนักเรียน

2. ยุติธรรม คือ โจทย์คำถามไม่มีช่องโหว่ให้นักเรียนฉลาด ใช้ไหวพริบเดาถูก และไม่เปิดโอกาสให้นักเรียนเกียจคร้านตอบได้ นั่นคือ ข้อทดสอบต้องครอบคลุมหลักสูตรทั้งเนื้อหาวิชาและสมรรถภาพสมอง

3. ถามลึก คือ คำถามนั้นจะไม่ถามแต่เพียงความรู้ ความจำหรือเนื้อหาความรู้ตามตำรา แต่จะถามให้นักเรียนนำความรู้ไปวิเคราะห์วิจารณ์และใช้สถานการณ์จริงๆ ดังนั้นข้อทดสอบจึงควรถามความลึกซึ่งของวิชาการตามแนวคิ่งมากกว่าแนวกว้าง

4. ยั่วยุ คือ เป็นคำถามที่สามารถปลุกให้นักเรียนตื่นเต้น ทำให้นักเรียนเกิดความคิดว่าตนเองต้องเตรียมตัวให้เรียนดีขึ้นอย่างไร

5. จำเพาะเจาะจง คือ ทั้งคำถามและคำตอบมุ่งถามเรื่องใดเรื่องหนึ่งอย่างชัดเจน ไม่กำกวม ไม่ถามแบบครอบคลุมกว้าง

6. ประนัยในที่นี้ไม่ใช่แบบหรือรูปร่างของข้อทดสอบที่เป็นประนัย ข้อทดสอบที่เป็นประนัยนั้นต้องมีคุณสมบัติ 3 ประการดังต่อไปนี้

6.1 ต้องเข้าใจคำถามตรงกัน คือคำถามต้องชัดเจนอ่านแล้วเข้าใจเหมือนกันหมด

6.2 ต้องตรวจได้คะแนนตรงกัน คือมาตรฐานการให้คะแนนเป็นหลัก แม้ใครจะมาตรวจก็คน ๆ ก็ต้องได้คะแนนเท่ากัน

6.3 ต้องแปลความหมายของคะแนนอย่างแจ่มชัด คือ ต้องบอกได้ถูกต้อง การที่นักเรียนได้มากได้น้อยกว่ากันนั้นเป็นเพราะเหตุใดคะแนนที่ได้นั้นต้องไม่คลุมเครือ

7. มีประสิทธิภาพ คือ สามารถให้คะแนนที่เที่ยงตรงและเชื่อถือได้มากที่สุด

8. ยากง่ายพอเหมาะ คือ ข้อทดสอบแต่ละข้อมีค่าของความยากง่ายใกล้เคียง 0.05 และข้อสอบนั้นสามารถให้คะแนนเฉลี่ยของนักเรียนทั้งห้อง 50 % ของคะแนนเต็มหรือสูงกว่านั้นเล็กน้อย

9. มีอำนาจจำแนก คือ เป็นข้อทดสอบที่สามารถแยกนักเรียนเก่ง และนักเรียนอ่อนออกจากกันได้จริง มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.20 ขึ้นไป

10. ต้องเชื่อมั่นได้ คือ ข้อทดสอบที่สามารถให้คะแนนได้คงที่ คือสอบกี่ครั้ง ๆ ก็ได้คะแนนพอ ๆ กันทุกครั้ง

ร.ร. พงษ์สุวรรณ (2552 : 1) ได้กล่าวถึงลักษณะที่ดีของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ไว้ดังนี้

1. ข้อคำถามที่เป็นส่วนน่านั้น ควรใช้ภาษาที่ชัดเจน กระชับรัดได้ใจความและเรื่องที่ถามควรเป็นเรื่องที่สำคัญเพียงเรื่องเดียวในแต่ละข้อ

2. ตัวคำถามควรใช้ข้อความในเชิงบวก หลีกเลี่ยงการใช้ข้อความเชิงปฏิเสธ แต่ถ้าจำเป็นต้องใช้ก็ควรขีดเส้นใต้หรือเขียนเป็นตัวเน้นคำที่ปฏิเสธ เพื่อให้เห็นชัดเจน และเป็นการเน้นตัวคำถามด้วย

3. ข้อกระทงแต่ละข้อ ควรเป็นอิสระหรือแยกขาดจากกัน ไม่ขึ้นอยู่กับข้ออื่นๆ ในแบบทดสอบชุดนั้น ๆ

4. ถ้าข้อคำถามข้อใดที่ต้องอาศัยกราฟ ตาราง ฯลฯ ตัวคำถามและตัวเลือกจะต้องหาจากข้อมูลหรือมีความเกี่ยวเนื่องจากกราฟหรือตารางประกอบนั้น

5. คำที่จะให้ความหมาย ควรให้อยู่ในตัวคำถาม ส่วนคำจำกัดความให้อยู่ในตัวเลือก

6. ควรหลีกเลี่ยงการใช้ตั้งเลือกประเภท “ถูกทุกข้อ” หรือ “ทุกข้อที่กล่าวมาข้างต้น” หรือ “คำตอบถูกไม่ได้ให้ไว้”

7. การเขียนคำถาม จะต้องระวังไม่ให้คำตอบของข้อหนึ่งสามารถได้มากจากคำถามของอีกข้อหนึ่ง

8. ลักษณะของข้อคำถาม จะต้องไม่ก่อให้เกิดการชี้แนะคำตอบ

9. การจัดเรียงตำแหน่งตัวเลือกที่ถูกของข้อต่างๆ ควรอยู่ในลักษณะสลับ

10. ตัวเลือกที่ถูกควรกระจายไปยังลำดับที่ ก ข ค ง หรือ จ ในจำนวนที่ไม่แตกต่างกันนัก

11. การจัดเรียงข้อกระทางความ และการดำเนินการจัดพิมพ์ควรให้อยู่ในรูปแบบเดียวกัน

12. ข้อคำถามข้อหนึ่งควรจะสิ้นสุดในหน้าเดียวกัน ไม่ควรที่จะมีคำถามและตัวเลือกของข้อเดียวกันไปอยู่แยกกันคนละหน้า เพราะจะทำให้ผู้ตอบสับสน

จากที่กล่าวมาข้างต้น จึงสรุปได้ว่า ลักษณะของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ที่ดี ต้องมีความเที่ยงตรง มีความเป็นปรนัย มีความเชื่อมั่น มีความยากง่ายพอเหมาะ สามารถให้คะแนนเที่ยงตรงและเชื่อถือได้ สามารถแยกนักเรียนเก่งและนักเรียนอ่อน และแม้จะทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์นั้นกี่ครั้งก็ได้คะแนนพอๆ กันทุกครั้ง

แนวคิดเกี่ยวกับหนังสืออ่านเพิ่มเติม

หนังสืออ่านเพิ่มเติม

ความหมายของหนังสืออ่านเพิ่มเติม

จักรภัทร พงศ์ภัทร (2546 : 4) กล่าวว่า หนังสืออ่านเพิ่มเติม ได้แก่ หนังสือที่มีสาระอิงหลักสูตร สำหรับให้นักเรียนอ่าน เพื่อศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมด้วยตนเอง ตามความเหมาะสมของวัยและความสามารถในการอ่านของแต่ละบุคคล

ถวัลย์ มาศจรัส (2550 : 286) กล่าวว่า หนังสืออ่านเพิ่มเติม คือ หนังสือที่มีเนื้อหาอิงหลักสูตร เป็นการนำเสนอเนื้อหาในหลักสูตรมาเขียนในลักษณะต่างๆ อาจเขียนในรูปของร้อยแก้ว

หรือร้อยกรองก็ได้ เพื่อให้เด็กอ่านเข้าใจเนื้อหา ได้ง่าย และผู้เรียนสามารถศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมด้วยตนเอง ตามความเหมาะสมของวัยและความสามารถในการอ่านของแต่ละบุคคล

หนังสืออ่านเพิ่มเติม ต้องเขียนโดยมีเนื้อหาสาระอิงหลักสูตร เป็นหนังสือที่ช่วยให้การเรียนการสอนเป็นไปตามวัตถุประสงค์ ผู้เรียนสามารถศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมด้วยตนเองตามความเหมาะสมกับวัย และความสามารถในการอ่านของแต่ละบุคคล สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (อ้างถึงในกุศยา แสงเดช, 2548 : 10)

จากที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า หนังสืออ่านเพิ่มเติม หมายถึงหนังสือที่มีเนื้อหาสาระอิงหลักสูตร ส่งเสริมให้นักเรียนศึกษาหาความรู้ด้วยตนเองได้ตามความเหมาะสมของวัยและความสามารถของแต่ละบุคคล

องค์ประกอบของหนังสืออ่านเพิ่มเติม

ปานรวี ขงยุทธวิชัย และคณะ (2548 : 45) ได้กล่าวถึง องค์ประกอบของหนังสืออ่านเพิ่มเติม ดังนี้

1. ชื่อเรื่อง (Title) ชื่อต้องสื่อความหมายที่ชัดเจน เพื่อบอกให้ทราบว่าเป็นเรื่องเกี่ยวกับอะไร ต้องการนำเสนออะไร
2. ความนำ (Introduction) เป็นการเกริ่นนำเพื่อจูงผู้อ่านให้สนใจเนื้อหาสาระที่จะนำเสนอต่อไป (เหมือนการขับร้องเพลงต้องมีคนตรีนำมาก่อน)
3. เนื้อเรื่อง (Body) เป็นเนื้อหาสาระที่นำเสนอทั้งหมดว่ามีอะไรบ้าง ในส่วนเรื่องนี้จะมีการประเดิมต่างๆ ย่อยๆ ออกไป เพื่อนำเสนอประเด็นให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ รวมไปถึงความเพลิดเพลินในการอ่านอย่างมีความสุข

กรมวิชาการ (2544 ก. : 6-9) กล่าวถึงองค์ประกอบที่สำคัญของงานเขียนหนังสืออ่านเพิ่มเติมประเภทสารคดีสำหรับเด็กแบ่งเป็น 3 ส่วน ได้แก่ บทนำเรื่อง เนื้อเรื่องและสรุปเรื่องดังนี้

บทนำเรื่อง หมายถึง การนำเข้าสู่เนื้อเรื่องเพื่อเร้าใจผู้อ่านให้ติดตามเนื้อหาสาระภายในเรื่องมีลักษณะสั้นๆ กระชับ ชมวดปมเนื้อหา ในการนำเสนอหรือบอกเป้าหมายของงานเขียนหนังสือ

เนื้อเรื่อง หมายถึง เนื้อหาสาระและข้อมูลที่ต้องการนำเสนอรวมทั้งภาพประกอบและคำบรรยายภาพประกอบด้วยเรื่องราวของอดีต ปัจจุบันและอนาคต เนื้อเรื่องแต่ละเรื่องย่อมให้คุณค่าของส่วนใดส่วนหนึ่งแตกต่างกันไป

สรุปเรื่อง หมายถึง ข้อความส่วนสุดท้ายของสารคดีที่ผู้เขียนกล่าวถึงสาระสำคัญของเนื้อหาและวัตถุประสงค์ที่ต้องการนำเสนอให้เด่นชัดอีกครั้งหนึ่งก่อนที่จะจบการนำเสนอเนื้อหาสาระนั้น

การสร้างหนังสือแต่ละเรื่อง จำเป็นต้องวางโครงเรื่องเพื่อใช้เป็นแนวทางในการหาข้อมูล และการทำงานต่างๆ โครงสร้างของงานเขียนมีหลักกว้างๆ ดังนี้

1. ประเด็นในการนำเสนอ

- 1.1 สร้างประเด็นจากสิ่งที่เป็นปัญหา เช่น ปัญหาสิ่งแวดล้อม ปัญหายาเสพติด
- 1.2 สร้างประเด็นจากความต้องการของสังคม เช่น การอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น การท่องเที่ยว เป็นต้น
- 1.3 สร้างประเด็นจากความพร้อมของข้อมูล เช่น อยู่ใกล้แหล่งข้อมูลท้องถิ่น ดินเผา การทอผ้า ทำร่ม สถานที่ท่องเที่ยว เป็นต้น
- 1.4 สร้างประเด็นจากความถนัดของผู้เขียน เช่น เลี้ยงนกเขาก็เขียนเรื่องนกเขา ชอบเดินทางท่องเที่ยวก็เขียนสารคดีท่องเที่ยว

2. โครงเรื่อง สามารถวางขอบข่ายของเรื่องเป็น 3 ส่วน ดังนี้

2.1 บทนำเรื่อง

- 2.1.1 นำเรื่องด้วยบทร้อยกรอง
- 2.1.2 นำเรื่องด้วยคำขวัญ
- 2.1.3 นำเรื่องด้วยถ้อยคำปริศนา
- 2.1.4 นำเรื่องด้วยข้อความนำต้นเต้า
- 2.1.5 นำเรื่องด้วยเหตุการณ์โด่งดัง
- 2.1.6 นำเรื่องด้วยบทส่งท้ายเป็นข้อความที่ใช้ในบทสรุปแต่นำมาใช้ขึ้นเป็น

บทนำเรื่อง

2.2 เนื้อเรื่อง เนื้อเรื่องจัดแบ่งเป็น 3 ส่วน โดยกำหนดหัวข้อใหญ่และหัวข้อย่อย ตามลักษณะประเด็นให้พิจารณาว่าควรเน้นส่วนใด

อดีต สามารถนำมากำหนดเนื้อเรื่อง ส่วนอดีตเป็นหัวข้อใหญ่ เช่น เรื่องราวจากตำนาน ประวัติศาสตร์ เรื่องที่เล่าสืบต่อกันมา

ปัจจุบัน การกำหนดเนื้อเรื่องส่วนปัจจุบัน ควรถือเอาสิ่งที่มีและเป็นที่อยู่ที่เป็นปัจจุบันที่สุด เช่น ชีวิตความเป็นอยู่ อาชีพ

อนาคต เป็นส่วนที่ประเมินจากอดีตและปัจจุบัน บางครั้งอาจเป็นการวิเคราะห์ การคาดเดาของตัวผู้เขียนเอง

2.3 สรุปเรื่อง การเขียนบทสรุปมีหลักการคล้ายการเขียนบทนำเรื่อง พอสรุปได้ ดังนี้ เป็นปัญหาที่นำเสนอ ประเมินอนาคตที่จะเกิดขึ้น ทั้งปริศนาให้ขบคิด บทร้อยกรองเดียวกับนำเรื่อง เป็นต้น

ถวัลย์ มาศจรัส (2539 : 79-80) กล่าวว่าในการเขียนหนังสืออ่านเพิ่มเติม นิยมเขียนในรูปสารคดีที่มีองค์ประกอบ ดังต่อไปนี้

1. เนื้อหา ในส่วนนี้จะต้องมาจากเรื่องจริงที่ยึดหลักมุ่งแสดงข้อมูล ให้ความรู้แก่ผู้อ่าน สารของเรื่องราวสามารถตรวจสอบได้มีแง่คิดต่อผู้อ่านประเด็นใดประเด็นหนึ่ง
2. ภาษา สารคดี จะใช้ภาษาที่เป็นแบบแผน มีหลักในการเขียน สามารถตรวจสอบได้ คือ เป็นคำสุภาพ ไม่มีการตัดทอนรูปประโยค ภาษาไม่แสดงออกถึงความรุนแรง หลีกเลี่ยงภาษาที่เป็นโวหาร ยึดเชื้อเป็นกลาง ไม่ตลกขบขัน มีความเคร่งครัด และรักษามาตรฐานของภาษา
3. ภาพประกอบ ถือเป็นหลักของงานเขียนประเภทของสารคดี เพราะภาพถ่ายจะช่วยเสริมเนื้อหาให้ชัดเจนยิ่งขึ้น และยังช่วยให้ผู้อ่านมีความรู้สึกเข้าใจเรื่องราวดังกล่าวด้วยตนเองภาพประกอบควรมีลักษณะ ดังนี้
 - 3.1 เสริมให้เนื้อหาเด่นชัดยิ่งขึ้น
 - 3.2 ภาพกับเนื้อหาเป็นเรื่องเดียวกัน
 - 3.3 เป็นภาพถ่ายเรื่องราวจากแหล่งข้อมูลโดยตรง
4. มีคำบรรยายที่ถูกต้องชัดเจน
5. ขนาดของภาพที่เหมาะสม ดังนี้
 - 5.1 เด็กเล็ก (อนุบาล ถึง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2) ควรมีขนาด 3 ใน 4 ของหน้า
 - 5.2 เด็กโต (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 - 4) ควรมีขนาด 1 ใน 2 ของหน้า
 - 5.3 เด็กวัยรุ่นตอนต้น (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ถึง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6) ควรมีขนาด 1 ใน 4 ของหน้า

จากที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า องค์ประกอบของหนังสืออ่านเพิ่มเติม ต้องมีชื่อเรื่องที่สื่อความหมายได้ชัดเจน มีการเกริ่นนำเนื้อหาที่น่าสนใจชวนติดตามและมีเนื้อหาที่น่าสนใจประเด็นต่างๆที่ทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจ มีพลีชีพและอ่านได้อย่างมีความสุข

หลักในการสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม

ถวัลย์ มาศจรัส (อ้างถึงใน เกษราภรณ์ สมมณุษย์, 2548 : 11) กล่าวว่า หนังสืออ่านเพิ่มเติมเป็นหนังสือที่เขียนขึ้นเพื่อให้เด็กอ่าน มีความเหมาะสมกับวัย ความสนใจ ความต้องการ และพัฒนาการของเด็ก ตั้งแต่วัยก่อนเข้าเรียนจนถึงวัยรุ่น โดยมุ่งพัฒนาหรือเปลี่ยนพฤติกรรมตามจุดประสงค์ 3 ด้าน คือ ความรู้ ความเข้าใจ ความรู้สึกค่านิยมเจตคติและการปฏิบัติซึ่งมีจุดมุ่งหมายในการสร้าง ดังนี้

2.1 เป็นการใช้ความรู้ ข่าวสารใหม่ ข้อเท็จจริงที่ถูกต้องและเพิ่มเติมรายละเอียดเนื้อหาบางหัวข้อที่ไม่สามารถกำหนดลงในแบบเรียนได้หมด โดยสามารถตอบสนองความต้องการความสามารถพิเศษ ความอยากรู้อยากเห็น และความกระตือรือร้นของเด็กได้

2.2 เพื่อเสริมสร้างจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์

2.3 เพื่อให้เด็กรู้จักใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ และเกิดทักษะในการอ่านมากขึ้น

2.4 ช่วยปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามของสังคม และสร้างศรัทธาในเอกลักษณ์ไทย

2.5 เพื่อเสริมสร้างนิสัยรักการอ่าน อันจะทำให้เด็กขวนขวายหาความรู้ใหม่ๆ จากหนังสือตามความสนใจ

2.6 ช่วยให้ได้พัฒนาการเลือกหนังสืออ่านที่ดีและเหมาะสมได้

2.7 เพื่อให้เด็กได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลิน มีความสุข

2.8 ช่วยให้ได้หนังสือที่เหมาะสมกับวัย

กรมวิชาการ (2542 ก : 13) กล่าวว่า การเตรียมตัวและวางแผนในการสร้างหนังสือมี 3 ประการ

1. การเตรียมตัวเพื่อเป็นนักเขียน มีวิธีเตรียมตัว ดังนี้

1.1 เปิดทักษะเพื่อยอมรับการเป็นนักเขียน ต้องมีความเชื่อมั่นว่าสามารถทำงานเขียนได้โดยไม่จำเป็นต้องมีพรสวรรค์

1.2 เริ่มต้นนิสัยรักการอ่าน ต้องทำความเข้าใจว่าการอ่านเป็นชุมทรัพย์ของการเขียน คือ การสะสมข้อมูลเพื่อนำไปใช้อย่างเพียงพอ ทำให้เกิดความรอบรู้มากเพียงพอที่จะเป็นผู้นำทางความคิดแก่ผู้อ่านได้ ช่วยกระตุ้นความคิดจินตนาการขยายมุมมองและโลกทัศน์ของคนเขียนหนังสือให้กว้างไกล ทั้งยังเป็นการเพิ่มประสบการณ์ทางภาษาและการใช้ภาษาด้วย

1.3 ฝึกฝนความเป็นคนช่างสังเกตด้วยเหตุที่งานเขียนเป็นการถ่ายทอดสติ ปัญญาของผู้เขียนไปสู่ผู้อ่าน ดังนั้น ผู้ทำงานเขียนจึงจำเป็นต้องมีมุมมองที่กว้างขวางหลากหลายเพียงพอที่จะจุดกระแสความคิดหรือเป็นผู้นำความคิดของผู้อ่านได้ การฝึกฝนตนเองให้เป็นคนช่างสังเกตมองปัญหาต่างๆ อย่างหลายนมุมหลายด้าน ละเอียดลออ หรือลึกไปกว่าที่สายตาคนทั่วไปมองเห็นซึ่งเรียกกันในภาษานักเขียนว่า มองด้วยนัยน์ตาที่สาม

1.4 ฝึกความเป็นนักคิด การคิดเป็นการฝึกฝนให้สมองแตกฉานเพื่อนำไปเป็นประโยชน์ในการทำงานเขียน นักเขียนที่จะสามารถพบความสำเร็จในงานเขียนตลอดไปจะต้องเป็นนักคิดควบคู่ไปด้วย ต้องระลึกเสมอว่างานเขียนทุกเรื่องจะต้องมีการเสนอความคิดที่นำผู้อ่านอยู่เสมอไป เมื่อใดที่ผู้เขียนมีความคิดล้ำลึกกว่าผู้อ่านหรือแสดงความเข้าใจไม่ทันสมัยในเรื่องความคิดอ่านออกมา งานเขียนของเขาก็จะหมดคุณค่าไป เรามีวิธีการฝึกหัดความคิดสำหรับผู้เริ่มทำงานเขียน

หนังสือโดยให้คิดจากง่ายไปหายาก เช่น เริ่มต้นด้วยการคิดแบบย้อนกลับ หรือนึกย้อนอดีตที่ผ่านมา จากนั้นจึงเริ่มฝึกคิดต่อไปข้างหน้า คิดค้นหาความจริง ของสิ่งที่เผชิญอยู่หรือคิดขึ้นในท้ายที่สุดก็คิดในสิ่งที่ตรงกันข้ามหรือเป็นไปได้

2. การเตรียมงานและวางแผนการเขียน การเขียนหนังสือทุกประเภทต้องวางแผนอย่างถูกต้องและมีระบบทำให้สามารถเขียนหนังสือได้ตรงตามความต้องการ และเป้าหมายนอกจากนี้ก็ยังทำให้การเขียนหนังสือเป็นงานที่ง่ายขึ้นอีกด้วย

2.1 กำหนดเป้าหมายงานเขียน 3 ประการ คือ เขียนเพื่ออะไร ใครเป็นผู้อ่าน และประโยชน์ของงานเขียนนั้นๆ การกำหนดอย่างชัดเจนลงไปของงานเขียนแต่ละงาน จะทำให้งานเขียนมีเป้าหมายที่ชัดเจน สามารถบรรลุจุดประสงค์ที่ต้องการได้อย่างไม่คาดเคลื่อนนอกจากนั้นยังเป็นประโยชน์ในการนำเสนองานเขียนด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการกำหนดอย่างชัดเจนว่าเขียนเพื่อให้ใครอ่านจะช่วยให้ผู้เขียนกำหนดระดับความยาว ความยาก ง่าย รวมไปถึงการใช้ภาษาและสำนวนที่เข้าถึงกลุ่มผู้อ่านเฉพาะได้เป็นอย่างดี

2.2 วางโครงสร้างงานเขียน งานเขียนทุกประเภทมีลักษณะโครงสร้างเฉพาะของตนเองอยู่ เช่น การเขียนบทความวิชาการจะต้องประกอบด้วยบทนำเรื่อง เนื้อเรื่องและบทสรุป เรื่องส่วนในรายละเอียดของเรื่องนั้นผู้เขียนจะสอดใส่ลงไปก็เป็นเสรีภาพของแต่ละคน เช่นในส่วนเนื้อเรื่องผู้เขียนมักเสนอให้แบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ ส่วนของอดีต ปัจจุบัน และอนาคต สำหรับหนังสือสารคดีนั้น เป็นการรายงานเรื่องราวที่เป็นปัจจุบันที่สุด ดังนั้น หนังสือสารคดีสำหรับเด็กจึงจำเป็นต้องนำเสนอภาพปัจจุบันของเรื่องราวที่ต้องเขียนมากกว่าเนื้อหาส่วนต่างๆ ทั้งหมด

3. การปฏิบัติการเขียน

3.1 กำหนดเรื่องหรือประเด็นของเรื่องที่ต้องการนำเสนอเราจะไม่สามารถเขียนหนังสือได้เลยถ้าไม่มีประเด็นในการเขียน ส่วนใหญ่แล้วผู้เขียนมักค้นหาประเด็นเรื่องจากปัญหาที่เกิดขึ้นจากสิ่งที่เกิดขึ้นอยู่ใกล้ๆ ตัว ตามความต้องการของสังคมและความใกล้ชิดแหล่งข้อมูลของผู้เขียนประเด็นที่นิยมเขียนบทความวิชาการส่วนใหญ่ได้มาจากภูมิปัญญาท้องถิ่น วัฒนธรรมไทย เมื่อได้ประเด็นที่พอใจที่สุดแล้วก็นำประเด็นนั้นมาวางขอบข่ายงานเขียนโดยเริ่มด้วยการแบ่งบท กำหนดหัวข้อใหญ่ กำหนดหัวข้อย่อยให้ละเอียดที่สุดเท่าที่จะทำได้ เพื่อใช้หัวข้อเหล่านี้เป็นเครื่องมือชักนำไปสู่งานเขียนที่ง่าย นักเขียนที่กำหนดหัวข้อไว้อย่างดีสอดคล้องและเสริมซึ่งกันและกัน รวมทั้งมีจำนวนข้อที่มากเพียงพอจะช่วยให้เขียนได้ง่ายขึ้นเมื่อได้ข้อบท ข้อหัวข้อใหญ่ข้อหัวข้อย่อยแล้วจึงนำเอาแต่ละข้อเหล่านั้นมาวางโครงสร้างรายละเอียดว่าจะบรรจุอะไรลงไปในแต่ละหัวข้อบ้าง สิ่งที่เขาไม่ได้ก็คือ บทสรุปที่ชัดเจนว่า งานเขียนทั้งหมดที่เตรียมไว้ในประเด็นดังกล่าวนั้นต้องการบอกเล่าสิ่งใดแก่ผู้อ่าน เช่น การอนุรักษ์ ตัวอย่างบุคคล หรือขั้นตอนการปฏิบัติ ฯลฯ

3.2 เก็บข้อมูลประกอบการเขียน งานเขียนเป็นการนำเสนอข้อมูลจากผู้เขียน ไปสู่ผู้อ่านงานเขียนที่พบความสำเร็จคือ งานที่มีข้อมูลพร้อมเพียงและสามารถนำเสนอได้อย่างแม่นยำเป้าหมายผู้เขียนจึงจำเป็นต้องศึกษา ค้นหาหาข้อมูลในเรื่องราวหรือประเด็นที่ต้องการเขียน ให้กว้างขวางแม่นยำที่สุด หลังจากวางหัวข้อโครงสร้างงานเขียนได้แล้ว เรามักใช้หัวข้อเหล่านั้นเป็นดัชนีสำหรับค้นหาหาข้อมูลต่อไปอีกทอดหนึ่ง เพื่อป้องกันความสูญเปล่าทางเวลา หากไม่มีหัวข้อกำหนดไว้อาจทำให้การเก็บข้อมูลไม่ตรงเป้าและเลื่อนลอยได้

จากที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า หลักการสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติมมีหลักเกณฑ์ ดังนี้

1. โครงเรื่อง (Plot) ต้องเป็นโครงเรื่องที่ดี เราใจให้ผู้อ่านติดตาม โดยเป็นเรื่องที่น่าสนใจและสมจริง
 2. เนื้อเรื่อง (Content) ต้องมีคุณค่าและเหมาะสมกับเด็ก
 3. แก่นเรื่อง (Theme) ควรมีคุณธรรมแต่ไม่ต้องสอนโดยตรง เป็นเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันและเหมาะสมกับเด็ก
 4. ตัวละคร (Characterization) ควรมีส่วนที่ขั้ระดับจิตใจของผู้อ่านได้ดียิ่งขึ้น
 5. สไตล์ในการเขียน (Style) เสนอเรื่องราว ชัดเจน บทสนทนาเป็นธรรมชาติ
 6. รูปแบบ (Format) รูปภาพและรูปแบบต้องชวนอ่าน ตัวหนังสือควรพิมพ์ชัดเจน
 7. อื่นๆ (Other Consideration) ควรเป็นหนังสือที่ทำให้เด็กพอใจและติดตามอ่าน
- ประโยชน์ของหนังสืออ่านเพิ่มเติม

จินตนา ไบกาซูยี (2542 : 143-144) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของหนังสืออ่านเพิ่มเติมดังนี้

1. ส่งเสริมความรู้ หนังสือเสริมประสบการณ์ โดยเฉพาะหนังสืออ่านเพิ่มเติม ควรมีเนื้อหาที่เกี่ยวกับความรู้ หรือทักษะ ความคิดรวบยอด หลักการหรือทฤษฎีเรื่องใดเรื่องหนึ่งซึ่งเป็นประโยชน์แก่อ่านในการดำเนินชีวิต การศึกษาหาความรู้รวมทั้งก่อให้เกิดความเจริญอกงามหรือพัฒนาการในด้านต่างๆ

2. ส่งเสริมสติปัญญา หนังสืออ่านเพิ่มเติม นอกจากจะมีเนื้อหาที่ให้อ่านเกิดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องต่างๆ แล้ว ควรมีลักษณะที่ส่งเสริมพัฒนาการทางสติปัญญา กล่าวคือ ส่งเสริมหรือเปิดโอกาสให้อ่านได้พัฒนาทักษะในการสังเกต ตีความ เปรียบเทียบ ใช้เหตุและผล จำแนก แจกแจง วิเคราะห์ สังเคราะห์ ประเมินค่า ตลอดจนสามารถนำความรู้ และทักษะเหล่านั้นไปใช้ให้เป็นประโยชน์ในการแก้ปัญหาต่างๆ

3. ส่งเสริมเจตคติที่เหมาะสม หนังสืออ่านเพิ่มเติม นอกจากเสนอเนื้อหาสาระที่เป็นความรู้และส่งเสริมสติปัญญาแล้ว ยังควรสอดแทรกแนวคิดที่ช่วยให้อ่านเกิดเจตคติที่เหมาะสมในการนำความรู้ไปใช้ตามแนวทางที่พึงประสงค์เป็นประโยชน์แก่ตนและแก่ส่วนรวม

4. ส่งเสริมความเข้าใจ หนังสืออ่านเพิ่มเติมควรเสนอเนื้อหาสาระในลักษณะที่ส่งเสริมให้ผู้อ่านสามารถทำความเข้าใจเรื่องราวได้ กล่าวคือใช้ภาษาที่ถูกต้องและพอเหมาะแก่ความรู้และประสบการณ์ทางการใช้ภาษาของผู้อ่านได้อย่างเหมาะสม ตลอดจนใช้เทคนิควิธีหรือส่งเสริมความเข้าใจอื่นๆ เช่น ภาพประกอบ แผนภูมิ ตาราง คำถาม เป็นต้น

5. ส่งเสริมการศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง หนังสืออ่านเพิ่มเติมควรมีลักษณะที่กระตุ้นให้ผู้อ่านเกิดความสนใจและกระตือรือร้นที่จะศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง กล่าวคือผู้เขียนควรพิจารณาเสนอเรื่องราวที่เด็กแต่ละวัยสนใจ เน้นให้เห็นความสำคัญและประโยชน์ของเรื่องราวที่เสนอ ซึ่งสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับผู้เรียน สอดแทรกคำถามย่อยต่างๆ ตลอดจนเสนอแนะหนังสืออื่นๆ ที่ผู้อ่านจะไปศึกษาให้กว้างขวางลึกซึ้งขึ้นตามความสนใจ

บันลือ พุกกะวัน (2524 : 58) และปรางค์ เชียงทอง (2526 : 133) ได้กล่าวว่า หนังสืออ่านเพิ่มเติมเป็นสื่อการเรียนการสอนอย่างหนึ่งที่กระทรวงศึกษาธิการส่งเสริมให้หน่วยงานของรัฐ ท้องถิ่น โรงเรียนและเอกชนมีส่วนร่วมในการจัดทำโรงเรียนใช้เป็นสื่อในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในกลุ่มประสบการณ์ต่างๆ โดยให้เหมาะสมกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น ซึ่งการจัดทำหนังสือดังกล่าว โรงเรียนจะต้องนำเนื้อหาในหลักสูตรมาขยาย ให้มีความละเอียดมากขึ้น โดยเน้นเนื้อหาสาระที่ทำให้ความรู้ข้อเท็จจริงที่มีคุณค่าผลิตเพื่อบริการอันแตกต่างไปจากหนังสือแบบเรียน ความจำเป็นในการใช้หนังสืออ่านเพิ่มเติม สรุปได้ ดังนี้

1. ช่วยขยายเนื้อหาแบบเรียนให้กว้างขึ้น หนังสืออ่านเพิ่มเติมจัดทำขึ้นเพื่อจุดมุ่งหมายเฉพาะส่วนย่อย ที่ช่วยเน้นขยายเนื้อหา ยังมีภาพประกอบ ทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจได้กว้างขวางขึ้น ดีขึ้นและง่ายขึ้น สร้างเสริมนิสัยรักการค้นคว้าและพัฒนาการอ่าน หนังสืออ่านเพิ่มเติมเด็กสามารถอ่านได้อย่างอิสระไม่จำกัดสถานที่ เป็นการสร้างเสริมลักษณะนิสัย ให้รักการศึกษาค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง ฝึกทักษะในการอ่านอยู่เสมอรวมทั้งยังเป็นการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์อีกด้วย

2. ส่งเสริมให้เด็กมีนิสัยรักการอ่านหนังสือ หนังสืออ่านเพิ่มเติมมีเรื่องราวเนื้อหาที่สนุกสนาน มีภาพประกอบและเหมาะสมกับวัย จึงสามารถสร้างความสนใจที่จะอ่านได้มากกว่าแบบเรียนซึ่งจะปลูกฝังให้เกิดนิสัยรักการอ่านในที่สุด

3. ช่วยลดความบกพร่องทางด้านจิตใจของเด็กหนังสืออ่านเพิ่มเติมที่เป็นเรื่องราวสามารถลดความวิตกกังวลทางด้านจิตใจ เสริมสร้างคุณธรรมได้ดีกว่าแบบเรียน

4. ช่วยให้เด็กได้รับความเพลิดเพลิน บันเทิงใจ ถัดสมองและส่งเสริมเชาว์ปัญญา หนังสืออ่านเพิ่มเติมมีเนื้อหาที่สนุกสนานแฝงไว้ด้วยความรู้ มีความเหมาะสมกับวัยจึงเป็นสื่อสำคัญที่จะสร้างความเพลิดเพลิน ส่งเสริมเชาว์ปัญญาให้แก่เด็ก

จากที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า ประโยชน์ของหนังสืออ่านเพิ่มเติม คือ หนังสือที่ส่งเสริมความรู้ ทักษะ สารสำคัญ หลักการทฤษฎีที่เป็นประโยชน์แก่ผู้อ่านในการดำเนินชีวิต ส่งเสริมสติปัญญา และเปิดโอกาสได้พัฒนาทักษะในการอ่าน ตลอดจนนำความรู้และทักษะที่ได้รับไปใช้ประโยชน์ในการแก้ไขปัญหาต่างๆ และยังสอดแทรกแนวคิดที่ช่วยให้ผู้อ่านเกิดเจตคติที่เหมาะสมในการนำความรู้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและส่วนรวม

การประเมินหนังสืออ่านเพิ่มเติม

ในการประเมินคุณภาพหนังสือ มีแนวทางในการประเมิน ดังนี้

พัฒนา จันทนา (2545 : 25) ได้กล่าวสรุปการประเมินแบบเรียนสังคมศึกษาว่า เกณฑ์ในการประเมินจะใช้หลักการกว้างๆ เป็น 2 ลักษณะ คือ

1. การประเมินคุณลักษณะรูปแบบ

1.1 การวิเคราะห์ลักษณะรูปแบบ

1.2 การวิเคราะห์คุณภาพหนังสือ

1.3 การวิเคราะห์คุณภาพผู้แต่ง

2. การประเมินคุณค่าทางวิชาการ ได้แก่

2.1 การประเมินเนื้อหาวิชาโดยทั่วไป เช่น จำนวนเรื่องในเล่ม สัดส่วนของเรื่อง และความเหมาะสมกับระดับชั้นเรียน เป็นต้น

2.2 การประเมินเนื้อหาที่ตรงกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร โดยประเมินถึงเนื้อความในเรื่องซึ่งจะทำให้ผู้เรียนมีพฤติกรรมตามจุดมุ่งหมายที่หลักสูตรกำหนดไว้

ศักดิ์ศรี ปาณะกุล (อ้างถึงในเกษราภรณ์ สมมณุษย์, 2549 : 35 - 38) ได้กล่าวถึงเกณฑ์การประเมินหนังสืออ่านเพิ่มเติมไว้ 2 ลักษณะ ดังนี้

1. ใช้เกณฑ์เดียวกับเกณฑ์การประเมินแบบเรียนของกรมวิชาการ ซึ่งแบ่งเป็นหัวข้อใหญ่ ดังนี้

1.1 คุณภาพในการจัดรูปแบบ

1.2 หลักการเรียนการสอนเฉพาะวิชา

1.3 หลักจิตวิทยาแห่งการเรียนรู้

1.4 ความสอดคล้องกับหลักสูตร

2. เกณฑ์การประเมินหนังสืออ่านเพิ่มเติมซึ่งส่วนใหญ่ที่ใช้กันอยู่ จะแบ่งออกเป็น 10 หัวข้อ ดังนี้

2.1 ผู้แต่ง

2.1.1 เป็นผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องที่แต่งเป็นอย่างดี

2.2.2 ได้มีการค้นคว้าประกอบการแต่งหนังสืออย่างพอเพียง

2.2.3 เข้าใจความต้องการ ความสนใจและความสามารถของผู้อ่านโดยทั่วไป

2.2.4 เกี่ยวข้องกับวงการศึกษามีประสบการณ์ในการแต่งหนังสือ

2.2 ปีที่แต่ง และพิมพ์ พิจารณาใน 2 ประเด็น ดังนี้

2.2.1 เป็นหนังสือใหม่ พิมพ์หรือแต่งในระยะเวลาที่ผ่านมาไม่น้อยกว่า 10 ปี ซึ่งจะ
ทำให้ข้อเท็จจริงที่ถูกต้อง ทันสมัย ควรแก่การเชื่อถือยิ่งกว่าหนังสือเก่าที่แต่งมานานแล้ว

2.2.2 เป็นหนังสือเก่าที่แต่ง หรือพิมพ์มานานแล้ว แต่ไม่มีผลกระทบกระเทือน
ถึงเนื้อหาและกลับทำให้ได้ข้อเท็จจริงที่ถูกต้องที่สุด เช่น เรื่องประเพณีเก่าแก่หรือวัฒนธรรมดั้งเดิม
เป็นต้น

2.3 เนื้อหาสาระ

2.3.1 มีแก่นสาร สาระและเหตุผลเป็นที่น่าเชื่อถือ

2.3.2 ให้ความรู้และข้อค้นพบใหม่ที่ทันสมัย รวมทั้งชักชวนให้ติดตามอ่าน

ต่อไป

2.3.3 สอดคล้องกับหลักสูตรและแบบเรียน

2.3.4 ให้อยู่ระดับที่ลึกซึ้ง แจ่มแจ้งและสมบูรณ์

2.3.5 ขยายประสบการณ์ของผู้อ่านและส่งเสริมแนวคิดที่กว้างขวางยิ่งขึ้น

2.4 ภาษา

2.4.1 ใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย สื่อความได้ตรงและชัดเจน

2.4.2 เป็นภาษาสุภาพ กะทัดรัด และถูกต้องตามหลักภาษา

2.4.3 เรียบเรียง ได้เหมาะสม ชวนอ่านไม่น่าเบื่อ

2.4.4 ใช้ถ้อยคำ อ่านแล้วส่งเสริมให้เกิดสุนทรียะทางการใช้ภาษา

2.4.5 มีคำอธิบายศัพท์ประกอบด้วยเมื่อจำเป็น

2.5 การจัดเรื่อง

2.5.1 ลำดับเนื้อเรื่องในแต่ละบทเชื่อมโยงกันดี

2.5.2 ลำดับเรื่องจากง่ายไปหายากและจัดตามลำดับประสบการณ์ที่ผู้อ่านควร

ได้รับ

2.5.3 เนื้อเรื่องไม่เรียงลำดับ สามารถตัดตอนได้โดยไม่ขาดช่วง

2.5.4 มีความกลมกลืนใกล้เคียงกับหลักสูตร

2.5.5 มีลักษณะส่งเสริมเพิ่มพูนความรู้ ความเข้าใจขึ้น โดยลำดับไม่ขัดแย้ง

หรือหักล้างกัน

2.6 ความน่าอ่าน

2.6.1 มีตัวอักษร ขนาดพอเหมาะ มีหลายลักษณะให้สังเกตได้ง่าย ช่องไฟมีจังหวะให้อ่านได้สะดวก

2.6.2 ตัวพิมพ์ชัดเจน ไม่เลอะเลือนอยู่บนกระดาษที่มีคุณภาพ

2.6.3 มีภาพประกอบหรือแผนภูมิเหมาะสมกับความจำเป็น พร้อมทั้งมีคำอธิบายชัดเจน

2.6.4 มีลักษณะดึงดูดและน่าเชื่อถือ

2.7 เครื่องช่วยประกอบ

2.7.1 มีเครื่องช่วยในการอ่าน ได้แก่ แผนที่ แผนภูมิ แผนผัง และภาพประเภทต่างๆ

2.7.2 มีบทนำ สารบัญ และหัวเรื่องที่ชัดเจน

2.7.3 มีบรรณานุกรมและภาคผนวก

2.7.4 มีเชิงอรรถและบรรณานุกรมท้ายเล่ม แนะนำหนังสืออ่านเพิ่มเติม

2.7.5 มีบทสรุป และข้อเสนอแนะ อันเป็นประโยชน์ในแง่เสริมสร้างความรู้ เช่นแบบฝึกหัด โครงการ กิจกรรมต่างๆ

2.8 ความทนทาน

2.8.1 รูปเล่มกะทัดรัด ไม้หนา หนัก เล่มใหญ่ หรือกว้างเกินไปที่จะทำให้ใช้ไม่ถนัด

2.8.2 การเข้าเล่มและเข้าปกแข็งแรง

2.8.3 กระดาษที่พิมพ์เป็นกระดาษดี ไม่ขาด หรือเปื่อยง่าย

2.8.4 ปกแข็งแรงเรียบร้อยและคงทน

2.8.5 หมึกพิมพ์ชัดเจน ไม่ซีดจาง หรือลบเลือนโดยง่าย

2.9 ค่านิยมของวิชา

2.9.1 แทรกคุณธรรมของความเป็นพลเมืองดีไว้เสมอเมื่อมีโอกาส

2.9.2 ให้แง่คิดและแนวทางเพื่อปฏิบัติในชีวิตที่ตลาด

2.9.3 ส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตยในสังคม

2.9.4 เน้นให้ตระหนักในบทบาท ความรับผิดชอบของตนต่อสังคม

2.9.5 เกิดประโยชน์ต่อผู้อ่านส่วนใหญ่ และเสริมสร้างความเข้าใจอันดีต่อกัน

2.10 คุณค่าในด้านอื่นๆ

2.10.1 สร้างพื้นฐานการใช้วิจารณญาณ หาเหตุผลอย่างรอบคอบ

- 2.10.2 ส่งเสริมให้เกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในทางที่ดี
- 2.10.3 ช่วยให้เข้าใจในสภาพชีวิตสังคมปัจจุบันดียิ่งขึ้น
- 2.10.4 สามารถวิเคราะห์ปัญหาต่าง ๆ ในสังคมได้ด้วยใจเป็นธรรม
- 2.10.5 ปลูกฝังทัศนคติที่ดีต่อการอ่าน และการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง

เกริก ท่วมกลางและจินตนา ท่วมกลาง (2555 : 49 - 51) ได้กล่าวถึงเกณฑ์การประเมินหนังสือเพิ่มเติมไว้ ว่ามีความสำคัญมากเพราะเป็นเครื่องยืนยันว่า หนังสือที่สร้างขึ้นได้ผ่านกระบวนการหาประสิทธิภาพแล้ว มีคุณค่าและสามารถพัฒนาผู้เรียนได้จริง ดังนั้นผู้สร้างหนังสือควรดำเนินการประเมินและหาประสิทธิภาพหนังสืออีกครั้งหนึ่งก่อนนำไปใช้จริง ดังนี้

1. ประเมินตรวจสอบความถูกต้อง ด้านเนื้อหา การนำเสนอเนื้อหา ภาษา รูปภาพ โดยผู้เชี่ยวชาญ ด้านการสร้างหนังสือ ตามแบบประเมินที่สร้างขึ้น โดยใช้เกณฑ์การประเมินความเหมาะสมของหนังสือ ดังนี้

ค่าเฉลี่ยระหว่าง	4.51-5.00	หมายความว่า	เหมาะสมมากที่สุด
ค่าเฉลี่ยระหว่าง	3.51-4.50	หมายความว่า	เหมาะสมมาก
ค่าเฉลี่ยระหว่าง	2.51-3.5	หมายความว่า	เหมาะสมปานกลาง
ค่าเฉลี่ยระหว่าง	1.51-2.50	หมายความว่า	เหมาะสมน้อย
ค่าเฉลี่ยระหว่าง	1.00-1.50	หมายความว่า	เหมาะสมน้อยที่สุด

โดยยึดเกณฑ์การตัดสินความเหมาะสม ตั้งแต่ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.50 ขึ้นไป จึงถือว่าเป็นหนังสือที่เข้าเกณฑ์ยอมรับได้ว่ามีคุณภาพ

2. การนำหนังสืออ่านเพิ่มเติมมาทดลองใช้เพื่อหาประสิทธิภาพก่อนนำไปใช้จริง ผู้สร้างหนังสือต้องดำเนินการสร้างแบบประเมินผลโดยสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้สอดคล้องกับเนื้อหาสาระของหนังสือ และสร้างกิจกรรมประกอบการเรียนรู้จากหนังสือเพื่อเป็นเครื่องมือในการทดสอบประสิทธิภาพของหนังสือ โดยมีการทดสอบประสิทธิภาพ 3 ขั้นตอน ดังนี้

2.1 การทดลองแบบหนึ่งต่อหนึ่ง (One-to-One Testing) เป็นการนำหนังสือที่สร้างขึ้นไปทดลองกับผู้เรียนจำนวน 3 คน ที่มีระดับสติปัญญา 3 ระดับ คือ เก่ง 1 คน ปานกลาง 1 คน และอ่อน 1 คน

2.2 การทดลองแบบกลุ่มเล็ก (Small-Group Testing) เป็นการนำหนังสือมาปรับปรุงแก้ไขเนื้อหาสาระ ภาษา ภาพประกอบ ความเหมาะสม จากการทดลองแบบหนึ่งต่อหนึ่งไปทดลองกับผู้เรียนที่มีระดับสติปัญญา 3 ระดับ คือ เก่ง 3 คน ปานกลาง 4 คน และอ่อน 3 คน

2.3 การทดสอบภาคสนาม (Field Testing) เป็นการนำหนังสือมาปรับปรุงแก้ไขจากการทดลองแบบกลุ่มเล็ก ไปทดลองกับผู้เรียน จำนวน 20-30 คน เมื่อมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐานประสิทธิภาพแล้วจึงนำไปใช้จริงต่อไป

สำหรับการประเมินคุณภาพหนังสือที่กรมวิชาการได้จัดทำขึ้นเพื่อเป็นแนวทางในการตรวจสอบพิจารณาคุณภาพ หนังสือเรียนของสำนักพิมพ์เอกชน สาระสำคัญของการประเมิน มี 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐาน เป็นข้อมูลเบื้องต้นของหนังสือเรียน ได้แก่ ชื่อหนังสือ ผู้แต่ง สำนักพิมพ์ ปีที่พิมพ์ ราคาจำหน่าย เป็นต้น

ส่วนที่ 2 รายการประเมิน เป็นส่วนสำคัญที่ใช้เป็นเกณฑ์ในการประเมินคุณภาพ หนังสือเรียนซึ่งต้องพิจารณาประเด็นดังต่อไปนี้

1. เนื้อหาพิจารณาในเรื่องต่อไปนี้

1.1 มีความสอดคล้องกับสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตรสถานศึกษาหรือไม่

1.2 เนื้อหามีความถูกต้องตามหลักวิชา ทันสมัย เป็นที่ยอมรับในสาขาวิชาไม่ควรมีประเด็นโต้แย้งที่ทำให้ผู้เรียนสับสน

1.3 เนื้อหาไม่ขัดต่อความมั่นคง ความสงบเรียบร้อยของชาติและไม่ขัดต่อศีลธรรมอันดี

1.4 เนื้อหามีความยากง่ายเหมาะสมกับระดับชั้น / ช่วงชั้น

2. ภาษาที่ใช้

ภาษาที่นำเสนอต้องถูกต้อง ชัดเจน สื่อความหมายอ่านเข้าใจง่าย ใช้ภาษาเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน ใช้ศัพท์เฉพาะถูกต้อง

3. กิจกรรมประกอบบทเรียน (ถ้ามี) ต้องพิจารณาในเรื่อง

3.1 สอดคล้องกับจุดประสงค์ของบทเรียน

3.2 ส่งเสริมความรู้ความเข้าใจในบทเรียน และนำไปปฏิบัติได้

3.3 ใช้คำสั่งหรือคำอธิบายชัดเจน ง่ายต่อการปฏิบัติตาม

3.4 ใช้คำถามที่ท้าทาย และกระตุ้นความคิด

3.5 สอดแทรกกิจกรรมไว้อย่างเหมาะสม

4. ภาพ ตาราง แผนภูมิ (ถ้ามี) พิจารณาในเรื่อง

4.1 ถูกต้อง ชัดเจน และเป็นปัจจุบัน

4.2 มีความเหมาะสม สอดคล้องกับเนื้อหา

4.3 มีรูปแบบการนำเสนอที่น่าสนใจ

4.4 ช่วยให้เข้าใจเนื้อหาได้ชัดเจนขึ้น

ส่วนที่ 3 สรุปข้อคิดเห็นผลการประเมิน เป็นส่วนที่สรุปผลในเชิงคุณภาพของสื่อว่ามีคุณภาพอยู่ระดับใด มีจุดเด่นหรือข้อบกพร่องอะไรบ้างที่ต้องปรับปรุงแก้ไข (กรมวิชาการ, กระทรวงศึกษาธิการ, 2545 : 22-23)

จากที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่าการประเมินหนังสืออ่านเพิ่มเติมจะประเมินจากคุณลักษณะรูปแบบ คุณค่าทางวิชาการที่ตรงตามเนื้อหาวิชาของหลักสูตร และมีการแบ่งหัวข้อที่ต้องการประเมินอย่างชัดเจน และมีการสรุปข้อคิดเห็นผลการประเมินในเชิงคุณภาพว่ามีจุดเด่นจุดบกพร่องและจุดที่ควรแก้ไข อย่างไร

ความพึงพอใจ

ณัฏฐา กริทธิธู (2550 : 9) กล่าวว่า ความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน หมายถึง ทักษะความรู้สึกลงในทางบวกของบุคคลที่มีต่อการปฏิบัติงาน เป็นแรงผลักดันทำให้บุคลากรทำงานด้วยความกระตือรือร้น มีขวัญกำลังใจ ทำให้การทำงานบรรลุวัตถุประสงค์ อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

วรรณวิมล จงจรวยสกุล (2551 : 9) กล่าวว่า ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกที่ดีมีความชอบ พอใจ มีความเต็มใจ มีความสบายใจ ได้รับการยกย่อง ในการจัดการเรียนการสอน ผู้เรียนมีความพอใจในการเรียนทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีการสร้างแรงจูงใจ เพื่อให้ ผู้เรียนเกิดความพึงพอใจและ มีความสนใจและรู้สึกรักที่จะเรียน

สรุปได้ว่าความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกที่ดีหรือทัศนคติที่ดีของบุคคลซึ่งมักเกิดจากการได้รับการตอบสนองตามที่ตนต้องการ ก็จะเกิดความรู้สึกที่ดีในสิ่งนั้น ตรงกันข้ามหากความต้องการไม่ได้รับการตอบสนอง ความไม่พึงพอใจก็จะเกิดขึ้น ความพึงพอใจที่มีต่อการให้บริการ จะเกิดขึ้นหรือไม่นั้น จะต้องพิจารณาถึงลักษณะของการให้บริการขององค์กร ประกอบกับระดับความรู้สึกของผู้มารับบริการในมิติต่างๆ ของแต่ละบุคคล

ความพึงพอใจนำไปสู่การเรียน เป็นการตอบสนองความต้องการของผู้เรียนหรือผู้ปฏิบัติงานจนเกิดความพึงพอใจ จะทำให้เกิดแรงจูงใจในการเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนที่สูงกว่า ส่วนผู้ที่ไม่ได้รับการตอบสนอง ย่อมส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการเรียนที่ลดลง หมายความว่าครูผู้สอนที่ต้องการให้ผู้เรียนพึงพอใจต่อกิจกรรมการเรียนรู้ที่จะนำไปสู่ผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด จึงต้องคำนึงการจัดบรรยากาศและสถานการณ์ รวมทั้งสื่อ นวัตกรรมการเรียนการสอน

ที่เอื้ออำนวยต่อการเรียน เพื่อตอบสนองความพึงพอใจของผู้เรียน ให้มีแรงจูงใจในการศึกษาและทำกิจกรรมจนบรรลุตามวัตถุประสงค์ของการจัดการเรียนรู้

ผลของการเรียนนำไปสู่ความพึงพอใจ เป็นความสัมพันธ์ระหว่างความพึงพอใจ ที่ถูกเชื่อมโยงด้วยปัจจัยอื่นๆ ผลการเรียนรู้ที่ดีที่ประทับใจจะนำไปสู่ผลตอบแทนที่เหมาะสมคุ้มค่าซึ่งในที่สุดจะนำไปสู่การตอบสนองความพึงพอใจผลการเรียน ย่อมได้รับการตอบสนองในรูปความพึงพอใจรางวัล สิ่งตอบแทน ซึ่งแบ่งออกเป็นผลตอบแทนภายใน (Intrinsic Rewards) และผลการตอบแทนภายนอก (Extrinsic Rewards) โดยผ่านการรับรู้ปริมาณของผลตอบแทนที่ผู้เรียนได้รับ นั่นคือ ความพึงพอใจในงานของผู้เรียน หมายความว่า ครูผู้สอนที่ต้องการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้โดยสื่อ นวัตกรรมที่สร้างขึ้นแล้วเกิดความพึงพอใจในการเรียนรู้ที่จะนำไปสู่ผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด จึงต้องคำนึงถึงคุณภาพของสื่อและนวัตกรรม การจัดประสบการณ์หรือกิจกรรมในการใช้สื่อ นวัตกรรม รวมทั้งสิ่งที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ด้วยสื่อและนวัตกรรม เพื่อตอบสนองต่อการใช้สื่อ นวัตกรรมของผู้เรียนแล้วนำไปสู่ความพึงพอใจของผู้เรียน

ความหมายของความพึงพอใจต่อการเรียนรู้โดยใช้สื่อ นวัตกรรม

1. ความพึงพอใจต่อการเรียนรู้ หมายถึง ความรู้สึกพอใจ ชอบใจในการร่วมปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ และต้องดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้นั้นจนบรรลุผลสำเร็จในการจัดการเรียนการสอน การทำให้ผู้เรียนเกิดความพึงพอใจ องค์ประกอบสำคัญที่ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ คือ กิจกรรมการเรียนรู้ที่จัดให้กับผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยความประทับใจ

2. ความพึงพอใจต่อการใช้สื่อและนวัตกรรม หมายถึง ความรู้สึกพอใจ ประทับใจ ความรู้สึกที่ดี ชอบใจในการเข้าร่วมปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ โดยมีสื่อและนวัตกรรมที่สร้างขึ้นเป็นองค์ประกอบสำคัญในการดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนจนบรรลุผลสำเร็จในการจัดการเรียนรู้ การทำให้ผู้เรียนเกิดความพึงพอใจในการเรียนรู้ สื่อและนวัตกรรมที่สร้างขึ้นจึงเป็นองค์ประกอบสำคัญ ที่ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตามวัตถุประสงค์ของการสร้างสื่อและนวัตกรรม

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยในประเทศ

สำหรับงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติมมีดังนี้

บุษกร มหาวงศ์ (2542) ได้ทำการวิจัยเรื่องการสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 สิตปะการจับชอจังหวัดน่าน ผลการศึกษาปรากฏดังนี้ คือ ได้หนังสืออ่าน

เพิ่มเติมระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 เรื่องศิลปะการขับซอของจังหวัดน่าน จำนวน 1 เล่ม มี 52 หน้า ขนาดรูปเล่ม 15 X 21 เซนติเมตร ส่วนความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ เกี่ยวกับหนังสืออ่านเพิ่มเติม อยู่ในระดับดี ความคิดเห็นของนักเรียนอยู่ในระดับดีมาก

นิพนธ์ธาดา นาคมา (2543) ได้ศึกษาการสร้างหนังสืออ่านประกอบวิชาภาษาไทยเพื่อเสริมทักษะการอ่าน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 พบว่าได้หนังสืออ่านประกอบวิชาภาษาไทย เพื่อเสริมทักษะการอ่าน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 เรื่อง สิ่งหวัรีของเรา ซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับท้องถิ่นในจังหวัดสิงห์บุรี ด้านสภาพภูมิศาสตร์ ภูมิประเทศ ประวัติศาสตร์ การประกอบอาชีพ ขนบธรรมเนียมประเพณี สถานที่สำคัญและแหล่งท่องเที่ยว ตลอดจนของกินของฝาก มีรูปเล่มแนวดั้ง ขนาด 18.50 X 26 เซนติเมตร จำนวน 39 หน้า ไม่รวมปกหน้าปกหลัง ด้านหนังสืออ่านประกอบวิชาภาษาไทย เพื่อเสริมทักษะการอ่านสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 เรื่องสิ่งหวัรีของเรา มีประสิทธิภาพ 85.98/83.85 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ประสิทธิภาพ 80/80 ที่ตั้งไว้ และด้านความคิดเห็นของนักเรียนที่มีผลต่อหนังสืออ่านประกอบวิชาภาษาไทยเรื่องสิ่งหวัรีของเรา อยู่ในระดับมาก

จันทนา เทพวงศ์ (2547) ได้ทำการวิจัยเรื่องการสร้างหนังสืออ่านประกอบเรื่องเครื่องปั้นดินเผา บ้านเหมืองกุง สำหรับช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนบ้านทรายมูล อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษาปรากฏดังนี้ คือ ได้หนังสืออ่านประกอบเรื่องเครื่องปั้นดินเผา บ้านเหมืองกุง สำหรับช่วงชั้นที่ 2 โดยมีเนื้อหาเกี่ยวกับลักษณะที่ตั้งของหมู่บ้านเหมืองกุง ประเภทผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผาบ้านเหมืองกุง การผลิตเครื่องปั้นดินเผา และขั้นตอนการผลิต ประโยชน์จากผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผา ศัพท์ที่นารู้และรูปเล่มมีขนาด 21 X 29 เซนติเมตร จำนวน 40 หน้ามีภาพประกอบที่มีสีสันที่สามารถนำไปใช้กับนักเรียนได้ ส่วนผลการประเมินคุณภาพหนังสืออ่านประกอบเรื่องเครื่องปั้นดินเผา บ้านเหมืองกุง สำหรับช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนบ้านทรายมูล อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ของผู้ทรงคุณวุฒิ อยู่ในระดับดี

ธนิกานต์ ทาอ้าย (2549) ได้ศึกษาการสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่องเฉลิมพระเกียรติเทียนฟ้า สำหรับนักเรียน ช่วงชั้นที่ 2 ผลจากการศึกษา พบว่าได้หนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่องเฉลิมพระเกียรติเทียนฟ้า สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ประเภทสารคดีสำหรับเด็ก ขนาด 21 x 29.5 เซนติเมตร แบบแนวดั้ง จำนวน 107 หน้า ขนาดอักษร 24 พ้อยท์ ได้แนวทางในการสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติมสำหรับเด็ก การสร้างหนังสือสำหรับเด็กที่ดี มีคุณค่าสำหรับเด็กนั้นควรมีโครงเรื่องที่เหมาะสม สนองความต้องการและความสนใจของเด็ก ใช้ภาษาเข้าใจง่าย มีรูปภาพสีสันสวยงามสอดคล้องกับเนื้อหา ตัวอักษร รูปเล่มและชื่อเรื่องที่ดึงดูดความสนใจ น่าอ่านชวนติดตาม และการประเมินคุณภาพหนังสืออ่านเพิ่มเติมเรื่อง เฉลิมพระเกียรติเทียนฟ้า สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ความคิดเห็นของ

ผู้เชี่ยวชาญ ของครูและของนักเรียนที่มีต่อคุณค่าของหนังสือเรื่อง เถลิงพระเกียรติเทียนฟ้า สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 พบว่า ด้านลักษณะการจัดรูป ลักษณะการจัดภาพ ลักษณะของเนื้อหา ด้านการใช้ภาษาคุณค่าและประโยชน์ที่จะได้รับ อยู่ในระดับดีมากทั้งหมด

บุญทริก โชติประเดิม (2550) สร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติมเรื่อง การจำแนกคำในภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านนาบอน อำเภอลำม่วน จังหวัดกาฬสินธุ์ ผลการศึกษาพบว่าหนังสืออ่านเพิ่มเติมที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพ 83.70/82.42 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 มีค่าดัชนีประสิทธิผลเท่ากับ 0.7339 นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนด้วยหนังสืออ่านเพิ่มเติมอยู่ในระดับมากที่สุด

นิพร ท้าวฮ้าย (2550) การสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม ชุด เศรษฐกิจพอเพียง สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านเชียงแต นาทราช “คุรุราษฎร์รังสฤษดิ์” ตำบลริม อำเภอนาทราช จังหวัดน่าน ผลการศึกษาพบว่าหนังสืออ่านเพิ่มเติม ชุดเศรษฐกิจพอเพียงที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพ 96.00/95.48 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่ตั้งไว้ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่เรียนด้วยหนังสืออ่านเพิ่มเติมหลังการเรียนสูงกว่าก่อนการเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นักเรียนมีความคิดเห็นต่อการเรียนด้วยหนังสืออ่านเพิ่มเติมอยู่ในระดับดีมาก

อัจฉรา จินดารัตน์ (2552) สร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม ชุดเศรษฐศาสตร์พอเพียง สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดสามง่าม สำนักงานเขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่าหนังสืออ่านเพิ่มเติมที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพ 85.93/85.91 นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

อัมภาพรรณ สุโรพันธ์ (2553) สร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม ชุด การเกษตรตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านแม่ใจ สำนักงานเขตพื้นที่การประถมศึกษาพะเยา เขต 1 อำเภอมะเอยี จังหวัดพะเยา ผลการศึกษาพบว่าหนังสืออ่านเพิ่มเติมที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพ 82.44/84.04 นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน มีค่าคะแนนก้าวหน้าร้อยละ 25.23 นักเรียนมีผลการเรียนเพิ่มขึ้น นักเรียนมีความคิดเห็นต่อการเรียนด้วยหนังสืออ่านเพิ่มเติมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับดี และแยกเป็นรายด้านดีมากที่สุดคือด้านวิธีการสอน รองลงมาคือกิจกรรมการเรียนการสอน

จรัสศรี วิเชียรพร (2554) พัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติม ชุด เศรษฐกิจพอเพียง สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนชุมชนบ้านช่องม้าเหลียว สำนักงานเขตพื้นที่การประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 ผลการศึกษาพบว่า หนังสืออ่านเพิ่มเติมมีประสิทธิภาพ 82.75/80.60 เป็นไปตามเกณฑ์ 80/80 การเปรียบเทียบ มีประสิทธิภาพ

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สรุปได้ว่าหนังสืออ่านเพิ่มเติมเป็นสื่อที่สำคัญใช้เป็นแหล่งค้นคว้าเสริม แต่ละเนื้อหาของหลักสูตรจะช่วยให้ผู้เรียนมีนิสัยรักการอ่าน เกิดความเข้าใจในบทเรียนได้ดียิ่งขึ้น นอกจากนี้หนังสืออ่านเพิ่มเติมยังให้เนื้อหาสาระที่มีประโยชน์และคุณค่าต่อการเรียนการสอนของครู ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญและความจำเป็นในการสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม โดยเฉพาะหนังสืออ่านเพิ่มเติมชุดเศรษฐกิจพอเพียง

งานวิจัยต่างประเทศ

เฟรนช์ (French, 1952) พบว่า เด็กในอายุต่างกัน ชอบภาพต่างกัน ครูชอบภาพที่ซับซ้อนมากกว่าลักษณะง่ายๆ ส่วนเด็กนักเรียนอนุบาลและนักเรียนเกรด 1 ซึ่งมีอายุ 6 ขวบ ถึง เกรด 5 ชอบภาพลักษณะง่ายๆ แสดงให้เห็นว่าเด็กซึ่งมีอายุน้อยชอบภาพลักษณะง่ายๆ มากกว่าเด็กที่มีอายุสูงขึ้น

อนอร์ (Anuar, 1979) ได้สำรวจเนื้อหาหนังสือที่เด็กชอบอ่านในสิงคโปร์ พบว่า หนังสือสำหรับเด็กควรเป็นหนังสือที่เด็กสามารถบอกลักษณะนิสัยของตัวเองได้ สามารถบอกสถานที่หรือฉากของเรื่องได้ และเป็นเรื่องที่ทำให้เกิดจินตนาการ ความคิดสร้างสรรค์ สนองความอยากรู้อยากเห็นของเด็ก หรือเป็นเรื่องลึกลับน่าพิศวง จึงเสนอแนะว่า ควรสร้างเรื่องประเภทส่งเสริมจินตนาการให้แก่เด็ก เพราะจะมีส่วนช่วยให้เด็กเข้าใจชีวิต เข้าใจปัญหาของผู้อื่นซึ่งช่วยส่งเสริมให้มีความพยายามที่ฟันฝ่าอุปสรรคและความลำบากต่างๆ ที่ต้องเผชิญในชีวิตเมื่อเติบโตใหญ่

เดวิดสัน (Davidson, 1971) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคำถาม – คำตอบของนักเรียน ในขณะที่มีกิจกรรมการอ่านแบบธรรมชาติกับแบบให้ใช้ความคิดในขณะที่อ่าน ผลการศึกษาปรากฏว่านักเรียนที่เรียนการอ่านโดยได้รับการฝึกให้คิดอยู่เสมออันนั้นมีแนวโน้มที่จะตอบคำถามไปในรูปความคิดเชิงวิจารณ์และพอใจที่จะแสดงความคิดเห็นของตนออกมา ส่วนนักเรียนที่เรียนการอ่านแบบธรรมชาติ ไม่ค่อยได้ใช้ความคิดลึกซึ้งนัก มักมีแนวโน้มที่จะตอบคำถามแบบไม่มีความคิดเชิงวิจารณ์และไม่ค่อยแสดงความคิดเห็น

แอมส์เดน (Amsden, 1960) ได้ศึกษาลักษณะของภาพที่เด็กชอบ โดยศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างนักเรียน 9 – 12 ปี โดยให้นักเรียนเลือกรูปภาพที่มีลักษณะต่างๆ กัน 10 ภาพ เพื่อวัดจำนวนสี ค่านิยม และลักษณะของภาพที่เด็กชอบ จากผลการทดลองพบว่า เด็กอายุระหว่าง 9 – 12 ปี ชอบภาพที่มีลักษณะใกล้เคียงกัน คือ ภาพเขียนสีสีก่ายของจริงตามธรรมชาติและทั้งเด็กหญิงและเด็กชายทั้งที่อ่านหนังสือเก่งและไม่เก่ง ต่างเลือกภาพลักษณะใกล้เคียงกัน ภาพเขียนสีสีก่ายของจริงตามธรรมชาติ

ฟัสโก (Fusco, 1983) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการพัฒนาการตามระดับการเรียนรู้และปฏิกิริยาตอบสนองต่อวรรณกรรมของเด็ก โดยใช้นักเรียนกลุ่มตัวอย่างจาก Sorchmen Wadin River middle school ให้นักเรียนอ่านหนังสือที่คัดเลือกไว้แล้วอย่างอิสระ แล้วนำหนังสือที่นักเรียนเลือกอ่านมาวิเคราะห์ด้วยแบบวิเคราะห์วรรณกรรมเพื่อการศึกษา และหลังจากที่เก็บรวบรวม

ข้อมูลแล้ว เปรียบเทียบการปฏิบัติงานของกลุ่ม พบว่า นักเรียนมีปฏิกิริยาตอบสนองต่อเรื่องต่างกัน คือจะตอบสนองต่อเรื่องที่จัดคู่การเรียนรู้ได้ดีกว่า อายุและเพศ สัมพันธ์กับการเรียนรู้ของนักเรียน น้อยมาก เรื่องที่มีความหมายต่อการเรียนรู้ของนักเรียนมากที่สุด คือ เรื่องที่นักเรียนอ่านแล้วประสบความสำเร็จ และการพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนจากการอ่านวรรณกรรมนั้นขึ้นอยู่กับระดับสติปัญญาของนักเรียนด้วย

บันดี้ (Bundy, 1983 : Abstract) ได้สำรวจและพัฒนาเพื่อหาประสิทธิภาพทางการอ่านของนักเรียนในระดับเกรด 4 เกรด 5 และเกรด 6 โดยสำรวจจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 326 คน เพื่อทดสอบหาความสัมพันธ์ระหว่างระดับชั้น เพศ และประสิทธิภาพในการอ่าน และวิเคราะห์เหตุการณ์ เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ต่อไป ผลการวิจัยสรุปได้ว่า เด็กเกรด 4 และเกรด 6 มีความสนใจในเรื่องเหตุการณ์บ้านเมืองและการผจญภัยมากกว่าเด็กเกรด 5 ในเกรด 5 พบว่าเพศหญิงมีความสนใจและสามารถอ่านนิทาน โคลงกลอน ชีววิทยา สัตว์ การ์ตูน ในขณะที่เพศชายจะสนใจด้านวิทยาศาสตร์และกีฬา

ทินเกอร์ (Tinker, 1986) ได้สรุปผลการวิจัยของ Mackintosh ซึ่งได้ศึกษาเกี่ยวกับการอ่านของเด็กเกรด 1 – 8 จากจำนวนนักเรียน 628 คน ผลการวิจัยพบว่า

1. เด็กสนใจหนังสือที่ให้ข้อเท็จจริงของเรื่องต่างๆ
2. เด็กชอบอ่านนิทานเกี่ยวกับสัตว์ที่เป็นสัตว์จริงๆมากกว่าสัตว์พูดได้
3. เด็กตั้งแต่เกรด 2 เป็นต้นไป จะมีความสนใจเรื่องของประเทศหรือดินแดนที่ห่างไกลออกไป รวมทั้งการดำเนินชีวิตของประชาชนในดินแดนเหล่านั้นด้วย
4. เด็กที่อยู่ในเกรดต่ำกว่า เกรด 8 ไม่สนใจเรื่องอาชีพ
5. เด็กตั้งแต่เกรด 5 เป็นต้นไป จะสนใจเรื่องอาชีพ
6. เด็กจะเพิ่มความสนใจในเรื่องวิทยาศาสตร์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องพัฒนาการทางด้านวิทยาศาสตร์ที่เกิดขึ้นใหม่
7. เด็กตั้งแต่เกรด 5 เป็นต้นไป จะสนใจในเรื่องชีวประวัติ โดยเฉพาะชีวประวัติของชาวอเมริกันที่มีชื่อเสียงและเรื่องของนักบุกเบิก และนักสำรวจ

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติมและหนังสือส่งเสริมการอ่าน สรุปได้ว่าผู้สร้างหนังสือได้จัดเนื้อหาให้ตรงกับความต้องการที่เหมาะสมกับวัยสอดคล้องกับความต้องการของนักเรียน ทำให้การอ่านและการเรียนรู้ของนักเรียน และยังทำให้นักเรียนรักการอ่าน สนใจที่จะแสวงหาหนังสืออื่นๆ มาอ่านอีกด้วย

ตัวแปรตาม

